STICUSA
KNIPSELKRANT 49

BEURS- EN NIEUWSBERICHEN 20/8-84

SAMENSPEL ARCHITEKTUUR-BEELDENDE KUNST

WIM SNELDERS IN CURACAOS MUSEUM

WILLEMSTAD: Landschap San Pedro door Wim Snelders.

WILLEMSTAD – Vanaf aanstaande vrijdag, 24 augustus, tot en met woensdag 12 september, stelt het Curaçaos Museum werken ten toon van Wim Snelders. Wie is Wim Snelders. Wie is de persoon achter zijn schilderijen? De bekende Zwitserse schilder Paul Klee heeft eens gezegd: Kunst geeft niet iets zichtbaars weer, maar maakt iets zichtbaar. We kunnen ons dus de vraag stellen, wat maken de schilderijen van Snelders zichtbaar?

Wim Snelders studeerde architectuur en stedebouw aan de T.H. in Eindhoven en werkte jaren als stedebouwkundige in Amsterdanm. Hij bezocht enkele jaren de Vrije Akademie in Den Haag. Ook organiseerde hij, met anderen, de tentoonstelling met de veelzeggende titel "Onder Dak", waarin het grote verschil in problematiek en woningbouw tussen het Westen en de Arabische Wereld naar voren kwam. Dit in opdracht van het Museum voor de Tropen in Amsterdam. Sinds begin van dit jaar werkt hij bij D.R.O.V. (Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting), waar hij speciaal belast is met een groot gedeelte van de restauratieplannen van de Binnenstad.

Naast de belangrijke factor architectuur, speelt het reizen een rol van betekenis bij Snelders: India, New York, Puerto Rico, Griekenland en Saoedië Arabië beleefde hij intens. Zijn horizon zo verleggend, ging zijn aandacht uit naar de prachtige decoratieve thema's, teruggebracht tot formele abstracties in alle eenvoud, die deel uitmaken van de Arabische monumenten.

BEELDVORMEN

Architecten zouden een geslacht van rationalisten moeten zijn, voornamelijk vanwege de gigantisch snelle produktie van het bouwen, hetgeen in deze tijd een sociale noodzaak is. Daarom is het zo belangrijk dat zij hun rationalisme aanvullen met esthetische elementen. Wim Snelders bevestigt in zijn schilde-

z.o.z.

Vervolg Wim Snelders

rijen het samenspel tussen architectuur en beeldende kunst.

Onze tijd kenmerkt zich door een integratie der kunsten en bij Snelders kunnen we zeker spreken van Architecturale Beeldvormen. Natuurlijk is dit slechts beeldspraak. Maar in het verleden vinden we deze samenhang het treffendste terug bij de Kubisten. Toen hadden de beeldende kunsten en de bouwkunst een gemeenschappelijke ideologie, Namelijk de eis een kunst te zijn die in verbinding staat met het leven, met de collectieve levensvormen, met het geloof in de schoonheid in een wereld, die gekenmerkt is door mathematische normen, en toegepaste geometrie.

Het staat tegenwoordig wel onomstotelijk vast, dat men reageert op de vormen, kleuren en verhoudingen van een kunstwerk, onverschillig of de kunstenaar herkenbare dingen heeft weergegeven of niet. Snelders laat mooie pastelachtige kleuren in soms strakke lijnen, gelukkig samenvallen met de vormen. Compositorisch af. De vaak geometrische vormen plaatst hij in een spanningsrijk evenwicht met de kleuren. In de voornamelijk olieverfschilderijen, vinden we het gebruik van dagelijkse motieven terug, zowel landschappen als stillevens. Net als de Franse kubistische schilder Braque (1882--1963), zoekt Snelders naar "eenvoud". Of hij nu de kleine Griekse huisjes blakend in het felle zonlicht schildert, of de als schakels tegen elkaar liggende boten in de Amstel, of de grillige plateaux op de vlakte bij San Pedro, hij destilleert een lyrische abstractie die veel rijker is aan menselijke associaties dan de geometrische kunst. Hij zoekt de ruimte in relatie tot expressieve lineaire constructies.

Snelders maakt ook variaties op een thema. In zijn 3-serie van de plateaux bij San Pedro, worden de kleuren en het perspectief steeds compacter, minder tegengesteld, en valt het geheel als een mozaikwerk in elkaar. Meestal verkrijgt een schilder perspectief in zijn schilderij, door de objecten ten opzichte van elkaar te modelleren. In zijn stillevens, probeert Snelders eerder de objecten tastbaar in de ruimte vast te leggen. Soms lijken de kleuren een eigen bestaan te willen leiden. Mens en dier ontbreekt nagenoeg helemaal, maar des te sterker zijn de thema's die hij in relatie tot vorm, kleur en lijn suggestief tot uitdrukking wil laten komen. Het lijkt alsof hij met zo min mogelijk vormen een maximum aan expressie wil creëren.

Er valt duidelijk een ontwikkeling te constateren in de schilderijen van Wim Snelders. Hij begon in 1978 met zijn eerste schilderijen, die ook mooi van kleur en compositie zijn, maar minder gewaagd en strakker van lijn. Braque zei ooit over zichzelf: Ik werk met de materie, niet met ideeën. Deze indruk krijg je niet uit de beginperiode van Wim Snelders. Daarna zoekt hij eerder naar de lagen achter de werkelijkheid, waaraan hij vorm probeert te geven. De boten, met of zonder mast, in de Amstel of in de Caraibische Zee, zijn vormconstructies in hun essentie. De beeldruimte waaiert soms uit tot grote vlakken, waarin het spel der lijnen subtiel cirkelt.

Zijn hele oeuvre bestaat o.a. uit olieverfschilderijen, waterverfschilderijen met menselijke figuren en een abstracte cijferserie in prachtige kleuren.

Met de jaren hebben zijn composities een dramatischer intensiteit gekregen. Een schilderij is nooit hetzelfde als een in woorden vervatte verklaring. Hij heeft een eigen waarde. Kunst is een internationale taal, een communicatiemiddel dat zich niet aan landsgrenzen stoort en door een ieder, waar ook ter wereld, kan worden verstaan. En Wim Snelders spreekt vanaf volgende week vrijdag tot ons in zijn kleurrijke verbeeldingswereld, die U zelf kunt komen ervaren.

AMIGOE MAANDAG 20 AUGUSTUS 1984

Min Veeris bij opening IOCARIBE-congres:

Marien-biologie is een moeilijk en duur gebied

WILLEMSTAD— Er is nog steeds geen intensief marien biologisch onderzoek op de Nederlandse Antillen. De belangrijkste reden hiervoor is dat het een moeilijk terrein is dat relatief dure apparatuur vereist. Bovendien zijn er op dit gebied weinig wetenschappers in de ontwikkelings- gebieden en krijgt het nu pas erkenning in deze landen. Dit zei de minister van Onderwijs en Cultuur, Jacques Veeris, vanmorgen tijdens de opening van de vierde IOCARIBE- zitting die op Curaçao gehouden wordt.

De minister zei in zijn toespraak dat de zee een grote rol speelt op de Antillen bijvoorbeeld als water- voorziening voor meer dan 95% van de bevolking en industrie. De kosten van destillatie- productie zijn erg hoog, zo verklaarde Veeris. Alternatieven zoals OTEC, Ocean Thermal Energy Conversion, zijn tot nu echter technisch noch financieel haalbaar gebleken. Ook de stranden en koraal- riffen noemde de minister van groot belang voor het toerisme en wetenschappelijk onderzoek.

Visserij is relatief van klein economisch belang. Dit komt vooral door de conventionele methodes die gebruikt worden en een gebrek aan wetenschappelijke medewerking. Culturele aspecten spelen een grote rol in de assimilatie van moderne methodes, zo verklaarde minister Veeris. De modernisering van de visserij is een een project voor de langere termijn. De minister sprak hier echter de hoop bij uit dat dit op den duur tot grotere visproductie zal leiden terwijl de overmatige visserij op de koraal riffen hierdoor af zal nemen.

De minister wees ook op de oprichting van een Onderwater Park op Bonaire en Curaçao. Deze zijn van groot belang, aldus de minister, voor de bescherming van koraalriffen.

Ondanks het feit dat er slechts langzaam ontwikkelingen plaatsvinden zijn de werkzaamheden van IOCARIBE van groot belang voor de regio, zo besloot Jacques Veeris zijn speech waarmee de conferentie officieel was geopend.

Gedurende vijf dagen zullen de afgevaardigden van de verschillende landen in het Caribische Gebied met elkaar praten over de IOCARIBE- projecten. Ook zal tijdens deze zitting de status van IOCARIBE officieel gewijzigd worden van een autonoom regionale organisatie naar die van een regionale sub- commissie van het IOC.

JUBILEUM-TENTOONSTELLING ALM DEZE WEEK NAAR ARUBA

WILLEMSTAD – De jubileum-tentoonstelling van de Antilliaanse Luchtvaartmaatschappij "20 jaar ALM" wordt deze week in het museum afgebroken om naar Oranjestad te worden gevlogen. Vrijdagmiddag wordt de tentoonstelling officieel geopend in de Openbare Bibliotheek.

Het is de bedoeling de expositie ook tijdens de regatta-week in oktober op Bonaire te houden.

Zelfs de Bovenwinden krijgen tentoonstelling te zien en wel vanaf 11 november (St. Martin's day) op Sint Maarten.

PLUIMPJE

De ALM is erg blij met de grote belangstelling van het publiek voor deze tentoonstelling. Vanaf de opening op 1 augustus, die dag waarop de ALM twintig jaar bestond, kwamen er --vooral in het begin-- ongeveer tachtig bezoekers per dag naar het museum. De ALM is ook het museumbestuur met name de dames Engels zeer erkentelijk voor hun fantastische medewerking. De Jeugdluchtvaartbrigade (JLB) verdient volgens de ALM een extra pluimpje voor de goede rondleiding die zij op Curaçao bezoekers aan de tentoonstelling gaven.

AMIGOE

DONDERDAG 23 AUGUSTUS 1984

Rian de Waal laat niets aan toeval over

Piano-recital op zonnige vleugel

EEN VOOR MEER dan driekwart bezette zaal van Centro Pro Arte mag hier een uitstekend resultaat heten voor de jonge Nederlandse pianist Rian de Waal, die nu ook op Curaçao zijn debuut heeft gemaakt. Als finalist van een der zwaarste piano-concoursen ter wereld, het Koning Elisabeth Concours te Brussel, mochten wij dan ook met hoog gespannen verwachtingen dit recital tegemoet zien. En die verwachtingen zijn niet beschaamd. Een tot in details verzorgde techniek en frasering, niets aan het toeval overlatend, zonder uiterlijk vertoon zeer verzorgd en virtuoos pianospel: ziedaar, Rian de Waal ten voeten uit.

Een programma met bekende componisten-namen, maar met minder bekende werken, zoals het openingsstuk: Prelude en Fuga in a mineur van Bach, door Liszt een handje geholpen. Waarom ook niet? Meerdere componisten hebben Bach's grootheid benaderd in bewerkingen, zoals Busoni, Brahms, Rachmaninoff. Vaak met de bedoeling het magistrale in diens werk te benadrukken. Bach kwam prachtig uit de verf, Liszt bleef bij De Waals uitvoering nog een beetje in een hoekje zitten. Nog een beetje wennen aan de vleugel, denk ik. De Sonate op.27 van Van Beethoven als volgende stuk kwam zeer gedegen en prachtig van coloriet over, maar toch..... wat meer contrasten tussen de thema's en iets meer suggestie van rust zouden de sonate geen kwaad hebben gedaan. Maar wie moet er ook zo nodig op z'n 26ste jaar Beethoven spelen? Overigens niets kwaads mee bedoeld, Rian, een job well done.

In de romantische werken van Mendelssohn, en na de pauze Chopin en Liszt, voelde de pianist zich in zijn element. De fantasie op.28 van Mendelssohn kreeg de juiste contouren en expressie mee, het dramatische thema markant en doorleefd uitgevoerd, de zo broodnodige helderheid in de loopjes van het Presto met ongeëvenaarde vaardigheid gespeeld. Na de pauze Polonaise. In fis mineur. Van Chopin. Een vreemd, eigenzinnig stuk, met in het midden die ostinate ritmes, en plotseling verschijnende mazurka als middendeel. Duidelijk wist Rian de Waal in dit stuk de compositorische bijzonderheden tot uitdrukking te brengen en er een hecht geheel van te smeden.

De nieuwe Bechstein-vleugel begint langzamerhand zijn klank te ontwikkelen. De discant klinkt zo zonnig. Na de nodige forse meppen begint de vleugel wat te ontstemmen, en dat klinkt voor een natuurgetrouwe weergave van de twee Hongaarse Rhapsodieën van Liszt best lekker, waar immers de imitatie van het Hongaarse cymbalon deze stukken hun karakter geven. Van de Rhapsodieën no.3 en no.9 speelde Rian de Waal vooral in de laatste zijn hoogste pianistische troeven uit. Klaterend en fonkelend kreeg deze zijn gestalte, en omdat dit het laatste stuk was, kreeg de pianist na afloop dan ook een staande ovatie, zeer terecht verdiend.

Zonder toegift komt ook in Curaçao geen enkele musicus van het podium, en dus moest Rian eraan geloven met een Nocturne van Chopin, gevolgd door een piano-versie van het lied "Widmung" van Schumann.

LANDHEER

NEW AGE ..dnesday August · , 1984

Theatre-lovers on St. Maarten are promised a special treat Friday and Saturday, 24th & 25th August respectively when THEATRE U INTERNATIONAL, a new grouping of professional theatre practitioners, present PANTOMIME, a hilari ous West Indian play by the Caribbean foremost playwright, Derek Walcott.

The play, the first presentation of Theatre International, is directed by Fabian Badejo and stars Rob Heil and Ian Valz who is making hi debut on the St. Maarten stage with this production.

Pantomime is a ligt-haerted comedy with adult language and comic scenes that uses the Robinson Crusoe story to make important statements about the history of the West Indies and about the universal theme of race relations.

As a basically West Indian play, music plays an important role in it and this is used as a dramatic ploy to emphasize the cultural differences between Robinson Crusoe and his servant, Man Friday.

Rated for adults only, persons who are under age will not be admitted to the perfor mances which will start at 8:30 pm at the Little Bay Beach Hotel. Tickets are already on sale at Joycie's Boutique on the Front--- street - Will Power Bookstore at Plaza 21 & Windward Islands newsday on the Pondfill. Price: US$7 advance; at the gate :$8.

AMIGOE
VRIJDAG 24 AUGUSTUS 1984

ORANJESTAD — "Oud Aruba" trok donderdagmorgen bij de opening van het Arubaanse museum de aandacht van prinses Margriet. Gezaghebber Pedro Bislip en CCA-voorzitter Felipito B. Tromp waren aanwezig om de nodige uitleg te geven (ie foto). Voordat de prinses het museum opende, onthulde zij een plakkaat van "Museo Historico di Aruba" (zie foto). Als geschenk ontving de prinses de Willem III- toren en Fort Zoutman in miniatuur uit mahoniehout.

AMIGOE
DINSDAG 21 AUGUSTUS 1984

Fesska hervat cursussenreeks

WILLEMSTAD— De FESSKA zal in september weer van start gaa.. met haar cursussen filosofie en godsdienst- wetenschappen. Profesor dr. A. Roest Crollius geeft een cursus met als onderwerp 'Islam en Christendom in een pluralistische samenleving'. Dit wordt gegeven in de aula van de Universiteit, verdeeld over zes avonden van 10 september tot 21 september. Iedere avond begint om acht uur en duurt tot tien uur. Inschrijvingen voor de FESSKA cursus is mogelijk op 3, 5 en 7 september 's morgens van 9 tot 12 uur op het kantoor van de FESSKA in de pastorie van Santa Famia. Het inschrijfgeld bedraagt 60 gulden, terwijl studenten ten vrije toegang hebben op vertoon van hun college kaart.

AMIGOE
WOENSDAG 22 AUGUSTUS 1984

Gitaar- recital van Patrick Burke

WILLEMSTAD— Patrick Burke, een Ierse gitarist, geeft op donderdag 23 augustus een recital in het auditorium van het Cultureel Centrum Curaçao. Dit recital, dat om half negen 's avonds begint, word gegeven op een zelf gemaakte gitaar.

Op vrijdag avond 24 augustus om half negen zal Patrick Burke een lezing en een demonstatie gitaar- bouw geven. De entree is gratis.

Patrick Burke zwerft de laatste drie jaar met vrouw en kind in een zeilboot over de wereld. Onderweg geeft hij in de verschillende plaatsen concerten en radio- uitzendingen.

L Beurs
Vrijdag 24 augustus 1984

Musical 'Shaddai

WILLEMSTAD - De kleurrijke musical SHADDAI zal opgevoerd worden door een internationale pantomime-groep op verschillende plaatsen van 23 augustus tot 10 september a.s.

SHADDAI is een originele voorstelling van de ramp die het hart van Shaddai trof. Hoe zou Hij de verloren schoonheid ervan kunnen herstellen? Hoe zou de mens zijn plaats in het universum terug vinden?

De groep "SALT" bestaat uit leden afkomstig uit Nederland, Duitsland, Zuid-Afrika, Nieuw Zeeland, Engeland en Amerika.

Het programma ziet er als volgt uit:

- vanavond om 20:00 uur in het Wilhelminapark;
- zondagavond, 26 augustus a.s. om 19:00 uur in de Gereformeerde Kerk, Laufferstraat, Mundo Nobo;
- dinsdagavond, 28 augustus a.s. om 20:00 uur te Jan Doret, Kaya F naast nr. 28;
- woensdagavond, 29 augustus a. s. om 20:00 uur op De Savaan achter de noodwoningen bij het voetbalveld;
- donderdagavond, 30 augustus a.s. om 20:00 uur op Boca St. Michiel bij het voetbalveld;
- vrijdagavond, 31 augustus a.s. om 20:00 uur in het Wilhelminapark;
- zaterdagavond, 1 september a. s. om 20:00 uur te Koraal Specht op de Schotborgschool;
- zondagavond, 2 september a. s. om 19:00 uur in Cine Rio te Suffisant.

VRIJDAG 24 AUGUSTUS 1984 AMIGOE

VARIETEIT IN KWALITEIT

(expositie van schilderijen van Wim Snelders in het Curaçaosch Museum)

Gisteravond opende mejuffrouw Verele Engels in het Curaçaosch Museum een tentoonstelling van schilderijen van de hand van de heer Wim Snelders. Zij gaf een korte kenschets van zijn werk totnutoe en wees op het feit dat Snelders vooral zoekt naar een harmonie tussen schilderkunst en architectuur. De synthese waartoe zij in haar openings- woord kwam, was dat Snelders een kleurrijk architect is.

Het werk van Snelders zoals dat momenteel in het Curaçaosch Museum te zien is, omslaat een kleine vijftig schilderijen. Deze zijn van een uiteenlopend niveau; een vlugge rondgang langs de schilderijen maakt dat als eerste duidelijk. Dan komt al gauw de vraag naar voren, wie de man is die achter deze schilderijen schuilgaat, want ondanks wisseling in kwaliteit zijn ze van dezelfde persoon.

Wim Snelders heeft in Eindhoven stedebouw en architectuur gestudeerd. Zijn schilder- kunstige vorming kreeg hij in Den Haag aan de Vrije Academie. Na enige tijd werkzaam geweest te zijn te Amsterdam vestigt hi zich begin dit jaar op Curaçao en is hij werkzaam bij de Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting. Hij houdt van reizen en legt zijn ervaringen in dezen schriftelijk vast.

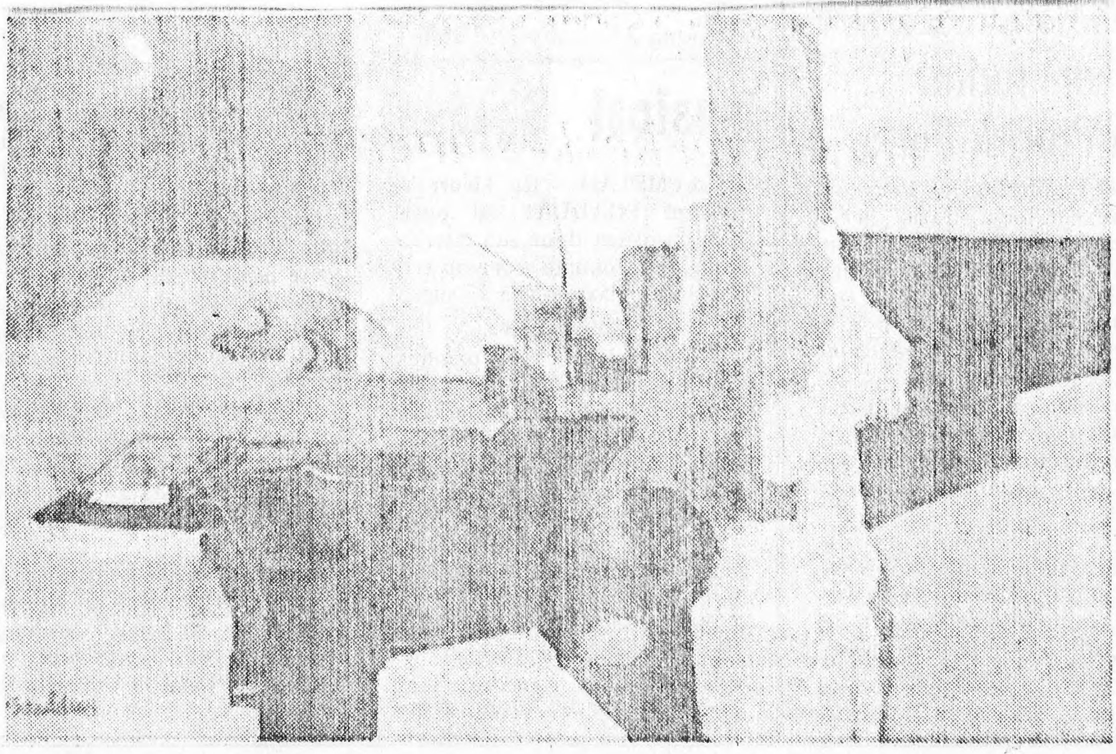
WIM SNELDERS

Twee beroepen zijn in Wim Snelders dus duidelijk aan te wijzen: aan de ene kant de stedebouw- kundige en architect, aan de andere kant de schilder. En dat is duidelijk in deze schilderijen te herkennen. Als architectuur zoeken is naar wezenlijke van de abstractie, dan is Snelders een architect die de abstractie vult met kleur, want de meeste schilderijen gaan in de richting van of zijn abstracten. Schilderen echter is concreet, zelfs als het abstracten betreft, en voor wie kijkt naar deze schilderijen is het niet vreemd te horen, dat een architect het penseel voerde.

Uiteraard geeft iedereen, die exposeert, zichzelf bloot; dat is een bekend feit. Bij deze expositie kwam voor mij heel duidelijk naar voren of Snelders via zijn schilderijen zeggen wil: 'Dit ben ik; beki k het maar; het is allemaal van mij.' Aan de ene kant kan ik waardering opbrengen voor de eerlijkheid daarvan: het laat een mens zien in zijn kwetsbaarheid; aan de andere kant heb ik mijn vraagtekens: als toeschouwer wordt je dan geconfronteerd met zo veel, dat je je afvraagt of je dat allemáál moest zien. Het enige wat daarbij wel duidelijk wordt, is de waarneembare ontwikkeling, en die is er zeer zeker.

z.o.z.

Vervolg Varieteit in kwaliteit

De schilderijen in de gang en in de zaal rechts (alle min of meer vlakmatig opgezet) missen naar mijn gevoel leven. Ik vind de kleuren flets en dood. Sommige schilderijen doen mij wat opdrachtachtig aan (zo in de geest van: 'Nou moeten jullie dat en dat schilderen'); anderen vertonen affiniteit met de primitieven, maar missen de ongekunsteldheid ervan.

Boeiend echter wordt deze tentoonstelling bij de stillevens die in Amsterdam geschilderd werden (nrs. 30-34). De abstracte vormen zijn opeens minder afgelijnd. Ze zijn vloeiender, waziger en warmer geworden. Ook heeft de grote oversteek naar Curaçao bevruchtend gewerkt op het talent van Snelders, en het is niet alleen de kleur die verandering ondergaan heeft. De schilderijtjes van Knip spreken aan door hun lieflijkheid, terwijl de schilderijen rond San Pedro opvallen door de majestueusiteit en de kracht die van dit landschap — op deze manier geschilderd — uitgaat.

Samenvattend moet ik zeggen dat ik vanwege de stillevens uit Amsterdam en de schilderijen die hier op Curaçao geschilderd zijn, de tentoonstelling een bezoek waard vind. De expositie is tot 9 september te bezichtigen.

SYBREN PAUL

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN

VRIJDAG 24 AUGUSTUS 1984

ORANJESTAD- Op deze foto ziet men het moment waarop Prinses Margriet, bijgestaan door de heer Felipito Tromp (Sticusa) het lint doorknipt voor de officiele heropening van het Arubaans Museum dat gedurende een aantal jaren gesloten werd. Hoewel het museum geheel gerestaureerd werd, moesten in verband met de heropening door de Prinses enkele werkzaamheden worden uitgevoerd.

AMIGOE
VRIJDAG 24 AUGUSTUS 1984

Protocol- ondertekening Land en eilandgebied

Belofte tot soepele invoering Papiamentu

WILLEMSTAD— Met het tekenen van een samenwerkings- protocol tussen het Land en het eilandgebied Curaçao wordt gegarandeerd dat invoering van Papiamentu (als instructietaal en vak) in het onderwijs geen legale struikelblokken meer hoeft te overwinnen. In het maandag te ondertekenen protocol zijn bepalingen opgenomen voor samenwerking tussen de twee overheden en voor onder andere de plaats van het Papiamentu in het bi zonder onderwijs, in het voortgezet onderwijs en in het onderwijsprogramma van de Pedagogische academie, alsmede instelling van een leerstoel Papiamentu op de Universiteit van de Nederlandse Antillen.

Al geruime tijd werden door Komapa, een door het eilandgebied ingesteld orgaan belast met onder andere coordinatie van de invoering van papiamentu in het onderwijs, onderhandelingen gevoerd met het Land. De bevoegdheid ten aanzien van de regeling van het onderwijs in het algemeen en vaststelling van de instructietaal en vakken in het bijzonder onderwijs ligt namelijk bij het Land.

In het protocol wordt overeengekomen dat de centrale regering alle medewerking verleent aan het BC van Curaçao voor het tijdig elimineren van de barrières die invoering van Papiamentu in de weg staan. Waar de nodige wettelijke regelingen nog niet getroffen zijn doet de minister van Onderwijs al het mogelijke om de voortgang van de werkzaamheden te garanderen. Dit heeft onder andere betrekking op:

— het vaststellen van voorschriften (als lesuren en leerplan) voor Papiamentu als vak;

— het treffen van maatregelen voor herziening van de bevoegdheids- regeling voor het geven van Papiamentu als vak op de basisscholen;

— regeling van de plaats van Papiamentu bij het bijzonder onderwijs, in het voortgezet onderwijs en in eht programma van de Pedagogische Akademie als volwaardig examenvak.

Tevens vindt voortdurend overleg plaats tussen beide overheden, en dan vooral tussen de ambtenaren die belast zijn met voorbereiding van het beleid van beide overheden, zodat die op elkaar afgestemd kunnen worden voor wat betreft invoering van Papiamentu als vak op scholen. Het initiatief hiertoe kan van beide overheden uitgaan.

Er kan een beroep worden gedaan op de aanwezige expertise van zowel Land als eiland indien nodig, bij uitvoering van bepaalde aspecten van één hunner beleidsplan, volgens een nader overeen te komen regeling. Beide overheden bevorderen instelling van een leerstoel Papiamentu op de UNA. Ontwikkeling en productie van de benodigde leermiddelen blijft echter een taak van het eilandgebied. De minister van Onderwijs draagt zorg voor het ontwerpen van de noodzakelijke wettelijke voorschriften, aldus het protocol van samenwerking.

Volgens een door de Schooladviesdienst uitgegeven communiqué meent de Komapa dat de werkzaamheden voor invoeren van Papiamentu als vak op de scholen reeds flinke opmars maakt. Het zogenaamde "Tim di Papiamentu", dat onder supervisie van de Komapa staat, is reeds gereed met formulering van het doel van het vak Papiamentu in de verschillende klassen van het basisonderwijs. De volgende stap is dan het samenstellen van een instructie- pakket voor de onderwijzers. Ondertussen werkt een groep van twintig kleuterleidsters aan een pakket voor de kleuterschool.

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN
Vrijdag 24 augustus 1984

ENCYCLOPEDIE WORDT HERDRUKT

WILLEMSTAD - De geheel herziene uitgave, van de encyclopedie van de Nederlandse Antillen, veel beter en mooier dan de eerste druk, zal eind februari/begin maart 1985 verkrijgbaar zijn.

Het boekwerk zal het formaat van 30 x 21 cm hebben en 528 pagina's met ruim 600 zwart/witte- en circa 120 kleurenafbeeldingen, tellen.

De verantwoordelijke redacteur is Dr. Jules de Palm; de belangrijkste medewerkers zijn, in alfabetische volgorde: R.L. Borger, Drs. F. van der Hoeven, Dr. I. Kristensen, Dr. Antoine J. Maduro, Drs. Ch.P. do Rego, prof. Dr. R.A. Römer, Dr. R.W. Statius van Eps, W.R. Voges, en anderen

Het ligt in de bedoeling dat de eerste exemplaren aangeboden zullen worden aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

De uitgever is De Walburg Pers te Zutphen, Nederland, die reeds diverse titels over de Antillen heeft laten verschijnen; de distributie op de Nederlandse Antillen is in handen van Van Dorp-Eddine N.V.

Het boekwerk zal uiteraard op alle zes eilanden verkrijgbaar zijn.

De verkoopsprijs zal als volgt luiden: vóór-intekenprijs tot ca. 1 maart 1985: Nafl. 65,--; introductieprijs tot 1 juli 1985: Nafl. 77,50; normale prijs na 1 juli 1985, zolang de voorraad strekt: Nafl. 90.--.

VERELE ENGELS BIJ OPENING EXPOSITIE

INTEGRATIE DER KUNSTEN HEEFT ZICH VOLTROKKEN

WILLEMSTAD — In het Curaçaos Museum heeft de opening plaats gehad van de expositie van Wim Snelders, die tot en met 12 september te bezichtigen is. Het openingswoord werd gehouden door Verele Engels. Zij wees op de 3 dominante componenten aanwezig in het werk van Wim Snelders, te weten Architectuur, Kleur en Eenvoud.

In het begin van deze eeuw schilderde Georges Braque een serie landschappen, waarbij hij de kleuren ging vereenvoudigen en het perspectief en het ontwerp terugbracht tot enkele compacte geometrische vormen. Nu kennen we deze techniek onder de naam "Kubisme".

Aan deze techniek moest Verele Engels denken, toen zij voor het eerst de schilderijen van Wim Snelders zag. Vreemd is dit geens zins daar Wim Snelders architectuur en stedebouw studeerde in Eindhoven.

Decennia lang bestaat er een soort haat-liefde verhouding tussen architecten en beeldende kunstenaars. De architect is namelijk per definitie constant op zoek naar de gulden middenweg tussen de puur technische realia van de bouwkunst en de ó zo belangrijke esthetische elementen. Het is dan ook niet vreemd, dat veel stromingen in de Beeldende Kunst een architectonische oorsprong hebben.

Vanaf de tijd dat architecten in opstand kwamen tegen de strenge neoklassieke architektuur, en zo een einde maakten aan het rijk van de witte en crème bouwsels, kwam er langzamerhand meer kleur in de bouwwereld. We hebben allemaal wel eens gehoord van de Art Nouveau of Jugendstil, met zijn sierlijke vormen en hernieuwde belangstelling in kleuren.

Het begin van deze eeuw bracht een aantal nieuwe stromingen, waarin voor het eerst de schilder- en beeldhouwkunst gecombineerd werden met de architectuur. Kortom, de integratie der kunsten is een feit geworden. De vormconstructies van Snelders zijn meestel geometrisch. Boten en huizen brengt hij terug tot een essentieel lijnenspel en hij vult beeldruimten met subtiele kleuren. Met mooie aarde-tinten en pastelkleuren maakt Wim zijn verbeeldingswereld zichtbaar aan ons.

Baudelaire vergeleek de schilderijen van een Delacroix eens met muziek en sprak van "prachtige akkoorden in kleur" en van "kleurensymfonieën". In de verbeeldingswereld van Snelders vinden we van dynamisch rood tot juichend geel terug. En we kennen allemaal de invloed van kleur op onze gemoedtoestand. Kleuren kunnen iets warm of koud maken, afstotend of aantrekkelijk, opwindend of rustgevend. Wim Snelders is in zijn kleurenspel een expressionist. Deze tentoonstelling werd door Verele Engels als geopend verklaard met de woord: Wim Snelders, in essentie een kleurrijk architect!

De Beurs MAANDAG 27 AUGUSTUS 1984

RIK LINA MET VACANTIE OP BONAIRE

(Van onze korrespondent)

KRALENDIJK - Kunstschilder Rik Lina is geen onbekende op de Antillen. Hij exposeerde er vele malen en komt met zijn gezin regelmatig op Bonaire om er te duiken en te schilderen. Lina heeft zijn atelier enige jaren op dit schilderachtig eiland gevestigd, maar woont momenteel weer in Amsterdam. Van zijn vakantie nu op Bonaire maakten wij gebruik en stelde hem enige vragen. Je kunt Bonaire niet vergeten, nietwaar?

Het eiland blijft inspirerend: we kamperen, duiken, beklimmen de Brandaris, bezoeken oude vrienden onder en boven water en we voelen ons weer helemaal thuis.

Vind je dat er hier veel verandert?

Opvallend is natuurlijk die fraaie futuristische ruine bij het vliegveld, die behoef- je alleen maar flamingo-rose te schilderen en hij is af: een ware surrealistische installatie!!

Verder zijn alle zeeëgels verdwenen. Misschien een opluchting voor de zwemmers, maar als duikende schilder mis ik die mooie zwarte accenten zeer tussen de kleuren van het rif, hopelijk komen ze snel terug net als het Staghorn-koraal wat enige jaren geleden ineens allemaal afstierf door een ziekte. Nu kan ik vaststellen dat het alweer even lang is gegroeid als mijn arm. Dan is er die Marihuana-boot, ik heb gehoord dat die als wrak is voorbestemd: een voortreffelijk idee! Een wrak trekt heel veel duikers, ik heb daar vroeger al voor geijverd. Het enige wat Bonaire mist als duikers-paradijs is een goed beduikbaar wrak. Want de "Windjammer" en het wrak voor Spelonk liggen te diep en te gevaarlijk. Een wrak is bovendien gunstig voor de visserij want het trekt veel vis aan.

Verder doet het me goed te merken dat Bonaire dan toch uiteindelijk voor het duik-toerisme lijkt te hebben gekozen met een groeiend aantal vulstations, een kompleet marine-park en een toenemend aantal lokale duikers: zelfs de Pastoor duikt!!

Het enige minpunt wat ik kan vaststellen is dat het hier zo duur wordt. Ik heb verschillende keren op Duik-Beurzen in Nederland en België geexposeerd en dus met veel duikers gesproken. Er is grote belangstelling voor wat er op Bonaire gaande is, iedereen weet ervan en iedereen wil komen duiken, maar met die onvoordelige wisselkoers en de KLM-tarieven die ondanks alle beloftes nog steeds peperduur blijven is het hier voor de Europese duikers niet zo aantrekkelijk.

8

AMIGOE ZATERDAG 25 AUGUSTUS 1984

CCB stelt muziekboeken beschikbaar

KRALENDIJK — De voorzitter van het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) S. Salomons benadrukt, dat deze stichting in ieder geval niet verantwoordelijk gesteld kan worden bij eventuele stagnatie in het muziekonderwijs op de basisscholen. De lessen worden daar gegeven door muziekpedagoog Rudy Bedacht die enige tijd geleden zijn bezorgdheid heeft geuit over het feit, dat er niet meer voor elk kind een leerboek beschikbaar is. De verklaringen van Bedacht, die via de Sticusa ter beschikking is gesteld van het CCB, blijken bij voorzitter Salomons kennelijk in het verkeerde keelgat geschoten te zijn.

Volgens de heer Salomons zijn er voor het komende schooljaar aan de basisscholen, voor wat het muziekonderwijs betreft, geen problemen. Het CCB heeft een overeenkomst met de heer Bedacht dat het CCB vijftig van de door Rudy Bedacht geschreven boeken zou aanschaffen. Normaliter kosten deze boeken 18,50 gulden, maar tenslotte kon het CCB de boeken tegen f. 15,00 aanschaffen. Van de vijftig boeken die de stichting heeft aangeschaft, werden dertig exemplaren door het CCB ter beschikking gesteld van het muziekonderwijs op de basisscholen, aldus Salomons en het overige deel zal het CCB naar de andere eilanden sturen. Voor een schoolgaand kind is de prijs van vijftien gulden voor een muziekleerboek inderdaad hoog en niet alle ouders zullen in staat zijn een dergelijk boek aan te schaffen. Dat is ook de reden dat het CCB dertig boeken ter beschikking stelde en Bedacht kan daarmee van school naar school gaan.

Het CCB, aldus Salomons, heeft de boeken laten verstevigen door het personeel van de bibliotheek, zodat deze boeken zeker het schooljaar zullen overleven. Volgens de heer Salomons was Bedacht accoord gegaan met deze regeling en nu vindt de CCB- voorzitter het maar een vreemde zaak dat Bedacht verklaringen heeft afgelegd aan een krant. Overigens gelooft Salomons niet dat er boos opzet in het spel is van Bedacht, maar wijt de kranten artikelen aan communicatie gebrek.

Salomons herinnert zich nog dat het eerste boek van Bedacht tien gulden kostte. Aangezien er toen door bepaalde schoolhoofden bezwaar werd gemaakt ging het CCB accoord met een subsidie van f. 7,50 terwijl er voorgesteld werd door het R.K. Schoolbestuur de resterende f. 2,50 voor zijn rekening nam. Het R.K. Schoolbestuur evenwel heeft laten weten, dat dit geld niet beschikbaar zou zijn en Bedacht besloot zijn boeken dan maar voor niets aan te bieden.

Om toch de kosten eruit de krijgen werden er in de boeken een aantal advertenties geplaatst van lokale firma's. In een bestuursvergadering van het CCB echter, aldus een verklaring van voorzitter Salomons aan twee persmedia, werd besloten dat de boeken dienen te verschijnen zonder advertenties. Het CCB, aldus de voorzitter, geeft alle medewerking aan de muzieklessen en het is Salomons dan ook niet duidelijk dat Bedacht kan stellen, dat het CCB geen subsidie kan aanvragen bij het BC, omdat de verstandhouding tussen het CCB en de gedeputeerde van Cultuur, Franklin Crestian, niet meer zo innig zou zijn.

AMIGOE
MAANDAG 27 AUGUSTUS 1984

Nieuwe gedichtenbundel op de markt

ORANJESTAD — Philomena Wong heeft een nieuwe gedichten- bundel "Mi ta bida den mi pensamento" uitgegeven. Het bestaat uit een collectie van 14 gedichten die het streven van de mens op zoek naar zijn eigen bestaan en waarde raakt. Philomena Wong presenteert de nieuwe bundel aan het publiek op woensdagavond 8 uur in de Openbare Bibliotheek in Oranjestad. Na afloop van deze presentatie bestaat er voor het publiek gelegenheid een exemplaar van de gedichten- bundel aan te schaffen.

Amigoe WOENSDAG 29 AUGUSTUS 1984

Ged Zaandam uit in Den Haag zorg over landsbeurzenbeleid

ORANJESTAD — Op zijn recente dienst- reis in Nederland uitte Onderwijs- gedeputeerde Remie Zaandam aan de secretaris- generaal van het ministerie van Onderwijs in Den Haag, dr. G.H. Scholten, de bezorgdheid van het Bestuurscollege over het feit dat de centrale regering studie- beurzen toekent zonder vooroverleg met het Bestuurscollege. Dit in het bijzonder op het gebied van toekennen van kabinets- en rijksbeurzen. Tevens overhandigde de gedeputeerde een verzoek voor steun voor de inrichting van een laboratorium voor natuurkunde- geschiedenis bij het Colegio Arubano.

De gedeputeerde sprak in Nederland ook over de archeologische artikelen die op Aruba gevonden werden en zich nu in Nederlandse musea bevinden. Het museum in Leiden heeft de bereidwilligheid geuit om bepaalde artikelen aan Aruba over te dragen. Er bestaat wel enige hinderpaal daar er artikelen zijn die toebehoren aan personen die deze artikelen tijdens hun verblijf op Aruba hebben gevonden en nu dat zij in Nederland woonachtig zijn niet bereid blijken deze artikelen terug te geven. Momenteel wordt een juridische studie gemaakt om te zien hoe een voor alle betrokkenen bevredigende oplossing gevonden kan worden. Van dr. Luis Daal van het Antillenhuis wordt volle medewerking verkregen opdat spoedig de eerste zending archeologische artikelen op Aruba zal zijn.

Bij het Arubahuis liet de gedeputeerde zich door waarnemend-directeur Miro Dabian en drs. Alwin Toppenberg, die belast is met de opleidings-supervisie, inlichten over de wijze waarop Arubaanse bursalen door het Arubahuis- personeel begeleid worden.

nigo 2

Prèkè

Al dat gemeijer in de 2e Kamer

WIM MEIJER
...voorzitter...

VANDAAG

- Meijer nieuwe voorzitter Antillen-commissie p.1
- Aruba per '86 met eigen luchtvaart maatschappij p.3
- Arubaanse handel uit contact-commissie p.5
- Victory Boys gedegradeerd p.7
- Grotere luchthaven-veiligheid p.9

101STE JAARGANG — NO.: 200 DONDERDAG 30 AUGUSTUS 1984

Wim Meijer wordt nieuwe voorzitter Antillen-commissie

— Door FRANS KOK —

DEN HAAG — De vice-voorzitter van de PvdA-fractie in de Tweede Kamer, WIM MEIJER, wordt de volgende week dinsdag gekozen tot de nieuwe voorzitter van de Vaste Kamer-commissie voor Antilliaanse Zaken. Hij wordt de opvolger van Jos van Kemenade die de Tweede Kamer en de Nederlandse landspolitiek verlaat. Van Kemenade wordt voorzitter van het bestuurscollege van de Universiteit van Amsterdam.

Wim Meijer was staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk in het kabinet-Den Uyl van 1973 tot 1977 en is thans belast met de dagelijkse leiding van de PvdA-fractie in het Nederlandse parlement, na Joop den Uyl. Ervaring met Antilliaanse zaken heeft hij niet, maar de PvdA-fractie hechtte eraan een man van groot politiek gewicht naar voren te schuiven als voorzitter van de commissie voor Antilliaanse Zaken.

AMIGOE DINSDAG 28 AUGUSTUS 1984

Wijziging in plannen van RNWO

FM-station gestopt en radiomuseum dicht

KRALENDIJK — Het ziet er niet naar uit, dat Radio Nederland Wereld Omroep (RNWO) dat behalve het hoofdkantoor in Nederland ook beschikt over een tweetal relaystations op Bonaire en Madagascar de enkele maanden geleden proefuitzendingen van de eerste Bonaireaanse fm zender zal voortzetten. Drie maanden geleden werd bekend, dat het RNWO station de beschikking had gekregen over een zendmachtiging om via de korte golf uit te zenden. Inmiddels heeft de huidige leiding alle experimenten in deze richting stopgezet.

Hoewel er naar buiten toe niet al te veel aandacht werd besteed aan het vijftienjarig bestaan van het relaystation op Bonaire, lag het wel in de bedoeling van de toenmalige manager de heer J.P. Massee om op Bonaire een fm-station te vestigen, waardoor de uitzendingen van de Nederlandse Wereld Omroep beter op Bonaire ontvangen konden worden. Overigens was het plan van de heer Massee een sprong in het duister, want één van de voorwaarden voor het uitzenden op de korte golf was dat de uitzendingen in stereo moeten gebeuren. Dat was niet het geval, terwijl bovendien de kracht van de zender te wensen overliet en een aantal andere problemen niet het gewenste resultaat gaven. Nadat de heer Massee op Bonaire problemen kreeg met het personeel en de staf werd de toenmalige manager opgevolgd door een van de directieleden van RNWO drs Verheugd die als financieel directeur fungeerde, terwijl momenteel de heer Pappot waarneemt. Beide heren konden het enthousiasme voor de fm zender van Massee niet delen en het gehele project werd een halt toegeroepen.

Een tweede project van de ex-manager van RNWO de heer J.P. Massee werd eveneens stopgezet en dat was het radiomuseum. Vele scholen en buiten eilandelijke bezoekers reeds hebben genoten van het museum, dat vrijwel enig is in zijn soort in het Caribisch gebied. Eveneens zou daar een televisie museum gevoegd worden, waarvoor al zeer veel materiaal was verzameld vanaf de beginperiode van de televisie uitzendingen. Naar de Amigoe uit doorgaans betrouwbare bron heeft vernomen zal zeker het televisie museum het licht niet zien, aangezien het verzamelde material niet meer bestaat. Dat ook het radio museum gesloten is en vermoedelijk niet meer geopend zal worden ligt aan het feit, dat een radiomuseum naar de mening van de huidige directie geen geëigende taak is voor de RNWO.

AMIGOE van 30/8-'84

AMIGOE WOENSDAG 29 AUGUSTUS 1984

Cahier van UNA over technologie

WILLEMSTAD— "De rol van de technologie bij de huidige ontwikkeling van Curaçao" is één van de deelstudies die verricht is door Antilliaanse studenten die deelnamen aan een cursus technologie en ontwikkeling te Groningen. De cursus werd gehouden in het kader van de samenwerking tussen de interfaculteit Bedrijfskunde van de Rijks Uiversiteit Groningen en de Sociale en Economische faculteit van de Universiteit van de Nederlandse Antillen.

De cursus werd in mei dit jaar gehouden met onder anderen deelname van zes Antilliaanse studenten. De volledige naam van de cursus was "Bedrijfskundige aspecten van de overdracht van technologie aan ontwikkelingslanden" en werd gegeven door drs Laseur, docent Technologische aspecten der Bedrijfskunde aan de RUG en dr Verton, docent Sociologie en Ontwikkelingsbeleid aan de UNA. Het samenwerkingsverband van de twee universiteiten bestaat reeds vijf jaar.

Tijdens de cursus werden drie vragen aan de orde gesteld:
—welke technologie kan een bijdrage leveren aan ontwikkelings-processen in Derde Wereld landen;
—welke politieke en sociale factoren bepalen het welslagen van de technologie- overdracht;
—en wat is de rol van overheden en bedrijven in het proces van overdracht ?

De cursus- inhoud bestond uit een achttal hoorcolleges die nu in de vorm van een UNA-cahier gepubliceerd worden. Tevens werd een studie- conferentie gehouden waar sprekers uit de praktijk vantechnologie- overdracht en ontwikkelings- samenwerking aan het woord kwamen. Een belangrijk deel van de studie werd ingenomen door het samenstellen en presenteren van een zestal deelstudies, waarvan de Antilliaanse deelnemers er twee voor rekening namen.

In de eerste deelstudie over de rol van de technologie bij de huidige ontwikkelingen op Curaçao werd ingegaan op de mogelijkheden van zonne- energie, windenergie, ontzilting en tuinbouw. Eén van de vragen die naar voren kwam was waarom er geen grotere alternatieve energieprojecten opgezet worden met gelden van de ontwikkelingshulp. Samenstellers van deze studie waren de studenten Jacques Heide, Silvio LIndo en L. Pieternella.

De tweede deelstudie betreft de rol die consultants kunnen spelen bij het ontwikkelingsproces van de Derde Wereld landen. Het gaat daarbij onder andere om de vraag of en hoe technologische vernieuwing een doorbraak kan brengen in de afhankelijkheid dit gebied. De situatie op de Nederlandse Antillen wordt in deze deelstudie kort belicht. De samenstellers waren de studenten Mario Kleinmoedig, Marva Richardson en Miriela Carolina.

Beide deelstudies en het UNA-cahier zijn binnenkort verkrijgbaar bij de Sociale en Economische faculteit van de UNA.

Persprijs voor Petrissa Henriquez

ORANJESTAD — In verband met de "Dia di Prensa" op zaterdag 1 september 1984 alsmede het feit dat het dagblad Amigoe dit jaar zijn honderdste verjaardag viert, zijn voor de Arubaanse redactie van de Amigoe aanleiding geweest een "aanmoedigingsprijs" toe te kennen. Deze prijs dient gezien te worden als een aanmoediging voor een persoon in de Arubaanse gemeenschap werkzaam bij een der media om het belangrijke werk van de uiste voorlichting en berichtgeving te blijven voortzetten.

Besloten werd de prijs toe te kennen aan: mejuffrouw Petrissa Henriquez, werkzaam bij de nieuwsdienst van Tele-Aruba. Bij de toekenning overwoog de Arubaande redactie van de Amigoe onder meer dat mejuffrouw Henriquez door de wijze waarop zij interviews voor TeleAruba verzorgt, duidelijk toont niet alleen te beschiklken over een goede kennis van de talen alsmede kennis van zaken met de nodige achtergrond-informaties, maar bovenal door haar werken en optreden een grote liefde voor de journalistiek toont. Iets dat ten voorbeeld aan velen kan worden gesteld. Met haar optreden heeft zij dan ook allerwege de nodige waardering gekregen. De door de Amigoe toegekende prijs dient vooral gezien te worden als een aanmoediging om op de ingeslagen weg verder te gaan.

Vrijdagmiddag drie uur zal gezaghebber Pedro Bislip ten kantore van de Amigoe deze aanmoedi[illegible]ngs- prijs aan mej. Petrissa Henriquez uitreiken.

De Amigoe- redactie maakt van deze gelegenheid gebruik alle collega's, waar ook op de Antillen, een geslaagde Dia di Prensa toe te wensen. Moge dit jaar de Dia di Prensa een stimulans zijn om te trachten elkaar weer te vinden in onze organisaties om gezamenlijk op te komen voor onze belangen en ons werk.

Namens de Amigoe

JOS VAN DER SCHOOT

Napa 31-8-'84

BLADZIJDEN UIT HET BOEK DER GESCHIEDENIS

Nederzetting indianen op De Savaan

Skelet van indiaan in urn opgegraven

Door:
drs CAREL DE HASETH

AL RUIM TWEE maanden is de aan het AAINA verbonden archeoloog Jay Haviser bezig aan een opgraving van een Indiaanse nederzetting op het terrein van De Savaan op Curaçao. In eerste instantie lag het in de bedoeling een deel van het terrein, dat kortgeleden met een loader werd schoongemaakt ter voorbereiding van de bouw van een woonhuis, systematisch uit te graven om een beeld te krijgen van de Indiaanse bewoners uit het verleden.

Op de zelfde plek werd eerder door prof. Cruxent uit Venezuela een kleine proefopgraving verricht, terwijl er in 1980 onder leiding van drs. E Ayubi twee Indiaanse begravingen werden blootgelegd: incidentele opgravingen, die geen volledig beeld konden geven van de oude bewoners van het gebied.

Bij toeval echter kwam op een iets verderop gelegen terrein een stuk van wat een urnbegraving leek aan het licht. Onmiddelijk werden voorbereidingen getroffen om deze vondst, die in relatie staat met het eerst onderzochte gebied, uit te graven. Na van de buren gehoord te hebben wie de eigenaar van het terrein is, wordt hem een bezoek gebracht om toestemming te vragen voor het opgraven. Haviser voert het gesprek in het Papiamentu: Amerikaan van geboorte en getrouwd met een Antilliaanse, beschouwt hij de Antillen als zijn nieuwe vaderland en spreekt dan ook al een aardig mondje Papiamentu en Nederlands.

Zoals wel vaker het geval is, blijkt de wat oudere eigenaar in eerste instantie niets te willen horen over opgraven van doden op zijn terrein. Doden moeten met rust gelaten worden en hij heeft de man die zijn terrein schoonmaakte nog zo op het hart gedrukt om de plantagebegraaf-plaats onverstoord te laten! Maar Haviser geeft het niet gauw op en legt de eigenaar vriendelijk uit dat de geschiedenis als een boek is, een boek van kennis van het verleden. Elke vondst, ook deze, is een pagina uit dat boek. Het verloren gaan van één enkele pagina resulteert in een onherstelbaar verlies voor onze kennis van het verleden.

Na enige praten wordt een akkoord bereikt: de eigenaar staat het uitgraven van de Indiaanse begraving toe onder voorwaarde dat Haviser de plantagebegraafplaats ongestoord laat. Bovendien moet Haviser beloven na het uitgraven van de vondst een oude karkó in het gat te begraven. Niet dat de eigenaar geloof hecht aan dit soort zaken, maar hij heeft altijd gehoord dat als je iets ouds wegneemt, je ook iets ouds moet achterlaten. En ach, je kunt nooit weten ...

In ieder geval kan het terrein nu uitgemeten worden, zodat de opgraving kan beginnen zodra de konserveermiddelen binnen zijn.

FUNDERING

Samen met enkele vrijwilligers wordt voorlopig nog gewerkt op het oorspronkelijke opgravingsterrein.

zie verder p. 13

Vervolg skelet

Zoals wel vaker het geval is, is ook deze Indiaanse nederzetting in later tijden verstoord geraakt. D.w.z. dat er in historische tijd mensen hebben gewoond en de grond hebben bewerkt of verzet. Het is nu zaak na te gaan hoe het terreinverloop in Indiaanse tijd is geweest. Daartoe wordt het gebied opgemeten en in kaart gebracht en onderverdeeld in vakken van vier bij vier meter. Daarna worden op willekeurige plaatsen in het terrein vakken van één vierkante meter uitgegraven tot op de onverstoorde (natuurlijke) diabaasbodem. Zo krijgt men een beeld van de dikte van de Indiaanse bewoningslaag en het verloop ervan over het terrein, aan de hand waarvan bepaald kan worden welk stuk de meeste vondstmogelijkheden biedt.

Uiteindelijk valt de keus op een hoek van het terrein waar een funderingsmuur van een uit omstreeks 1880 daterend huis loopt. Door het materiaal buiten de muren van het huis met dat van binnen de muren te vergelijken, hoopt men zich een beeld te kunnen vormen van de invloed van latere bewoning op een Indiaanse vindplaats.

Bij stukken van twee meter in het vierkant wordt de grond laag voor laag uitgegraven. De lagen worden apart uitgezeefd en zorgvuldig nagezocht op materiaal dat wijst op menseli ke aktiviteit. Een uiterst geduldig werk!

De bovenste lagen bevatten veel historisch materiaal (pijpestelen, glas, metaal, enz.) dat bewaard wordt als bewijs dat de betreffende laag verstoord was. Daarnaast is er het Indiaanse materiaal: vuursteen, schelpmateriaal (voedselresten zowel als ronde schijfjes met of zonder gat erin geboord), houtskool, aardewerk, botmateriaal. Alles wordt zorgvuldig in gemerkte zakken gedaan; bijzondere vondsten in aparte zakjes om het latere uitzoeken te vergemakkelijken. Op geregelde tijden wordt een tekening gemaakt van het werkterrein, waarop grondverkleuringen, de plaats van de diabaasondergrond en de fundering worden aangegeven. Ook worden profielen getekend van de zijkanten van de kuilen. Pas als alles vastgelegd en bovendien gefotografeerd is, wordt begonnen aan het afgraven van de volgende laag.

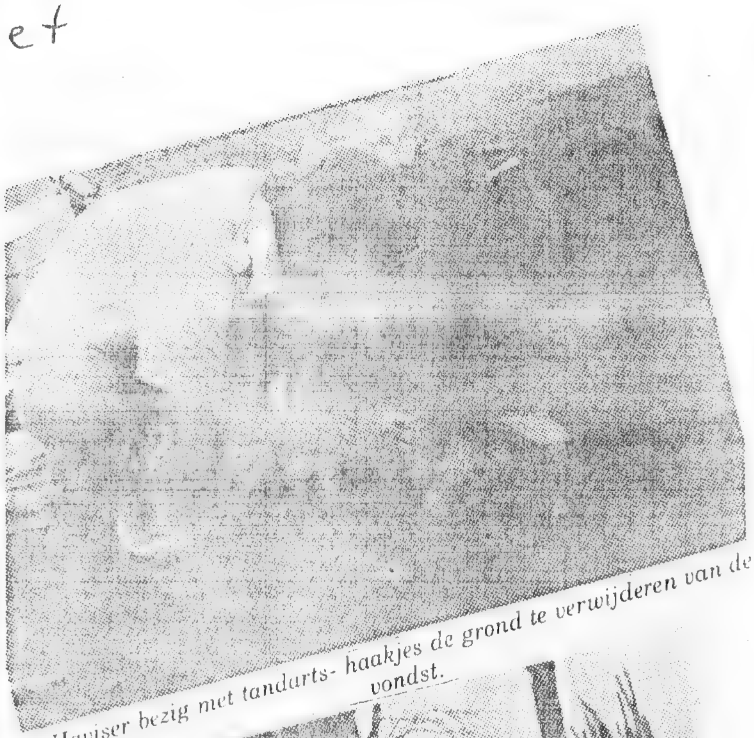
Wie bij het horen van het woord "archeologie" denkt aan het tevoorschijn toveren van op zijn minst hele aardewerken potten of misschien wel gouden sieraden en verborgen steden, moet daarvoor niet op ons eiland wezen. De vondsten hier zijn voor de leek misschien minder interessant, toch is er genoeg te vinden om het leven van de Curaçaose Indianen te kunnen rekonstrueren. En daar is het de archeoloog tenslotte om te doen.

Door laag voor laag af te graven kan wat gezegd worden van de bewoningsintensiteit in de loop van de tijd en de duur van de bewoning van de plaats zelf. Aan de hand van voedselresten kan een beeld verkregen worden van de voedingsgewoonten van de Curaçaose Indianen. Wat dat betreft blijkt al gauw dat de Indianen voor een belangrijk deel van hun voedselvoorziening op de zee waren aangewezen. Naast grote hoeveelheden schelpmateriaal komen talrijke visgraten tevoorschijn: groot en klein. Kaakfragmenten van gutu's (papegaaivissen), wervels van roggen of haaien, en schildpadbotten in grote aantallen. Materiaal dat in handen van deskundigen ook kwantitatieve gegevens over voedingsgewoonten kan opleveren.

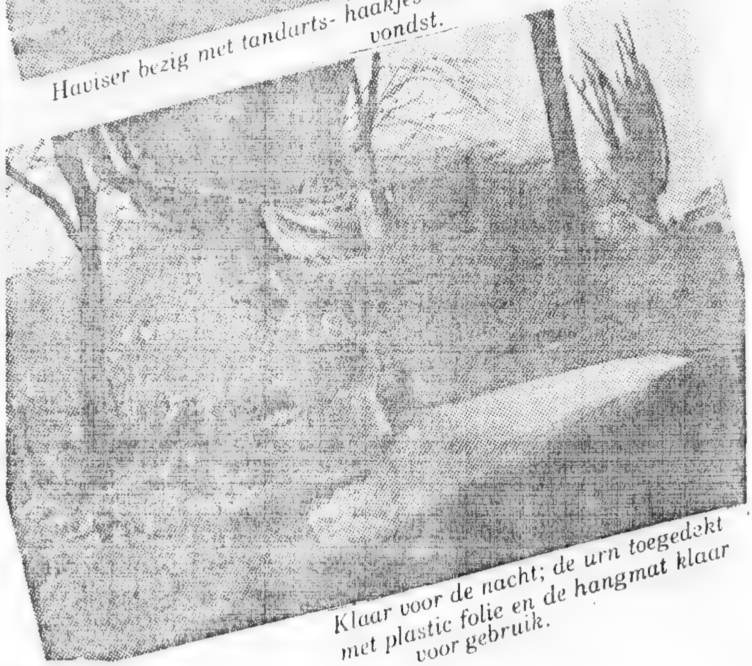
Wat gereedschap betreft zijn het vooral de ongeveer één centimeter lange boortjes van vuursteen (mogelijk gebruikt om de schelpschijfjes te doorboren) die in redelijke aantallen uit de grond komen. Aan de oppervlakte van het terrein werden ook grotere stukken gereedschappen gevonden, zoals "beitels".

Een vakantie-kracht van het AAINA, die al gauw plezier in het uitzoeken van het gezeefde materiaal heeft, vindt een stenen hangertje dat eenvoudig maar fijntjes bewerkt is en ooit een Indiaan(se) tot sierraad heeft gediend.

Ook komen er bij het graven grondverkleuringen tevoorschijn, die mogelijk gezien moeten worden als plaatsen

Haviser bezig met tandarts- haakjes de grond te verwijderen van de vondst.

Klaar voor de nacht; de urn toegedekt met plastic folie en de hangmat klaar voor gebruik.

Z.O.Z.

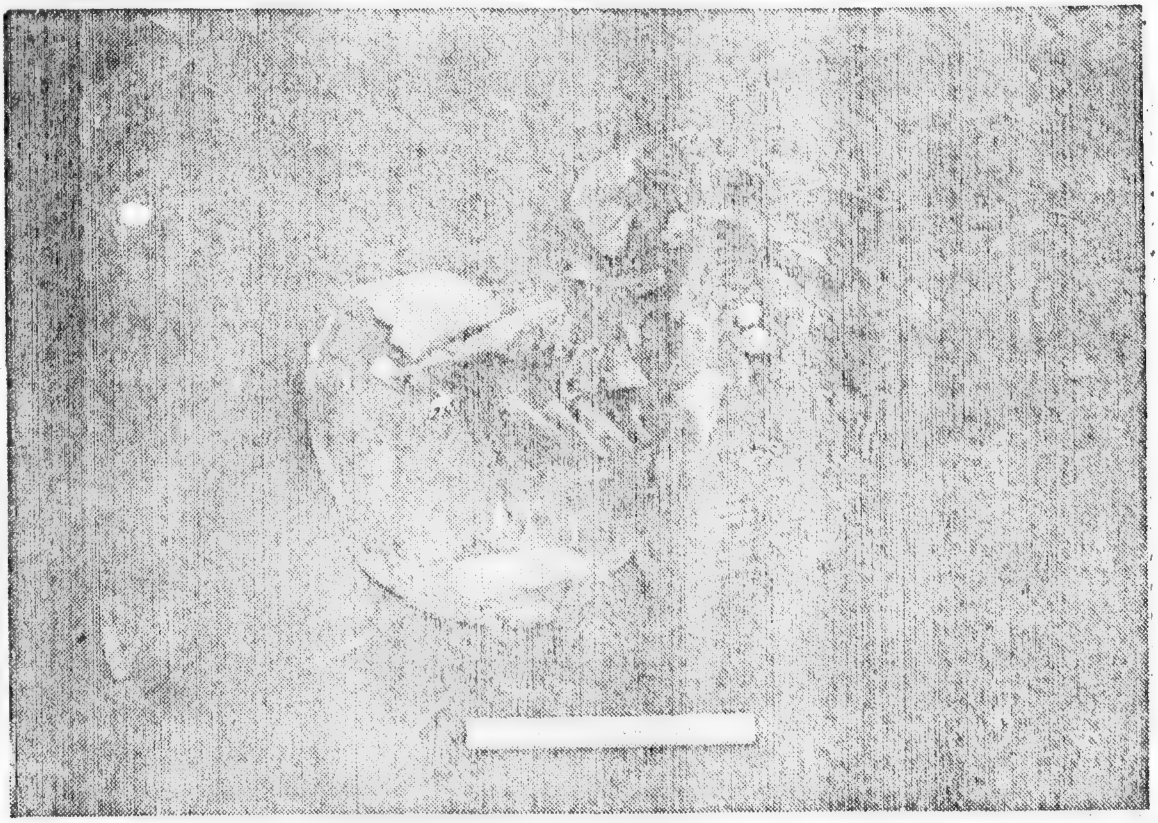
waar ooit paalgaten van een hut hebben gezeten. Heel frappant is dat het huis uit 1880 op precies dezelfde plaats werd gebouwd. Naarmate er meer paalgaten tevoorschijn komen worden ze opgemeten en ingetekend in de hoop daarmee de plattegrond van de hut te kunnen rekonstrueren.

Tussen het opgegraven materiaal bevinden zich veel potscherven, sommigen beschilderd, andere met reliëf (vooral de randfragmenten). Na schoonmaak en uitsorteren zal moeten blijken of er nog wat uit gerekonstrueerd kan worden. Dit rekonstrueren hoeft niet te betekenen dat uit een aantal scherven een hele pot gepuzzeld wordt. Ook één enkele scherf kan ons zeggen hoe die pot eruit gezien heeft. (zie tekening)

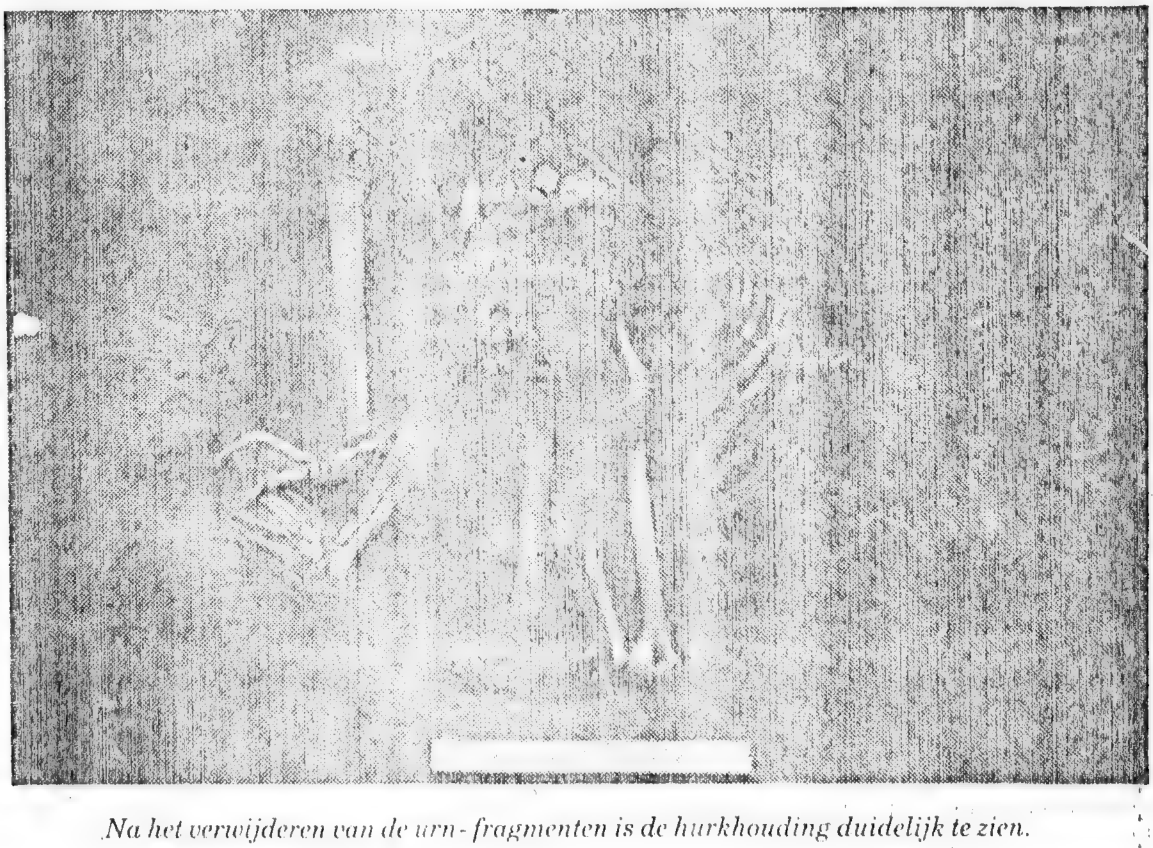
URN

Tussen twee perioden van werken aan de oorspronkelijke opgraving, wordt de urnbegraving opgegraven. Een stuk van vier bij vier meter wordt uitgezet

zie verder 15

De vondst. Herkenbaar zijn de schedel, de ribben en de urn met asresten.

Na het verwijderen van de urn-fragmenten is de hurkhouding duidelijk te zien.

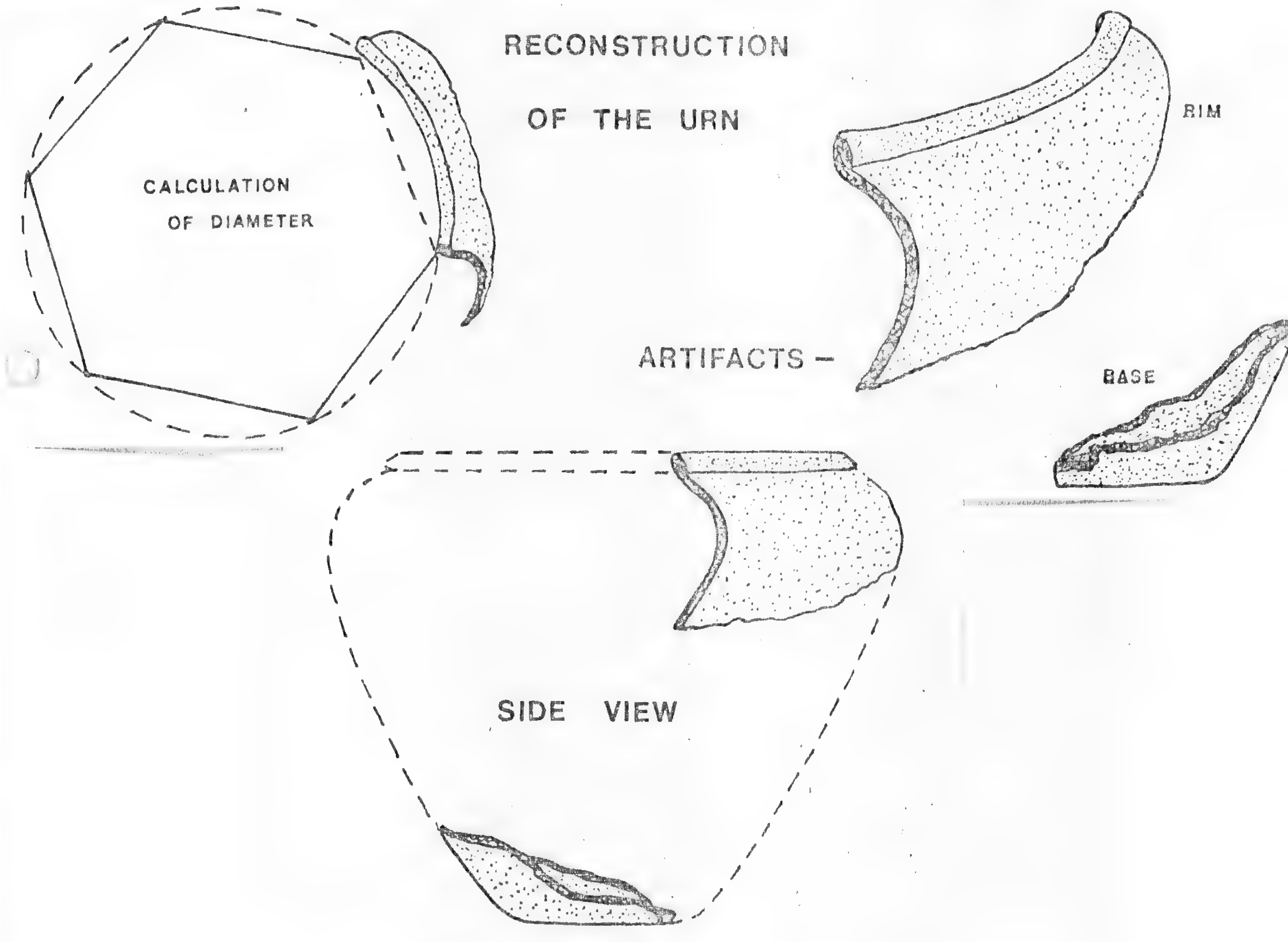
en laag voor laag uitgegraven. Het blijkt al gauw dat behalve de begraving zelf, er niets anders in de grond zit: de aarde is geheel onverstoord. Hoe logisch dit in onze oren ook klinkt, voor een Indiaanse vindplaats is het niet vanzelfsprekend dat om een begraafplaats heen geen bewoningssporen te vinden zijn. Vaak vindt men begravingen midden in woonplaatsen, zodat we moeten aannemen dat de Indianen hun doden niet persé op speciale begraafplaatsen "isoleerden", zoals wij dat nu doen. In ieder geval vereenvoudigt het onverstoord zijn het werk wel: we weten zeker dat wat we vinden bij de begraving hoort én niet bij iets anders.

Terwijl de lagen uitgegraven worden, blijft de eigenlijke begraving zo lang mogelijk onaangeroerd. Van elk stadium worden foto's genomen en tekeningen gemaakt om te dienen als dokumentatiemateriaal en als hulpmiddel bij een eventuele rekonstruktie. Want te rekonstrueren is er genoeg! In de loop der eeuwen is de urn, waarin de dode begraven lag door het gewicht van de bovenliggende aarde ineengedrukt en zijn de botten van het geraamten zo broos geworden dat ze heel gauw helemaal uiteen vallen. Met behulp van konserveermiddelen wordt getracht de botten zoveel mogelijk heel te houden, wat niet altijd even makkelijk gaat.

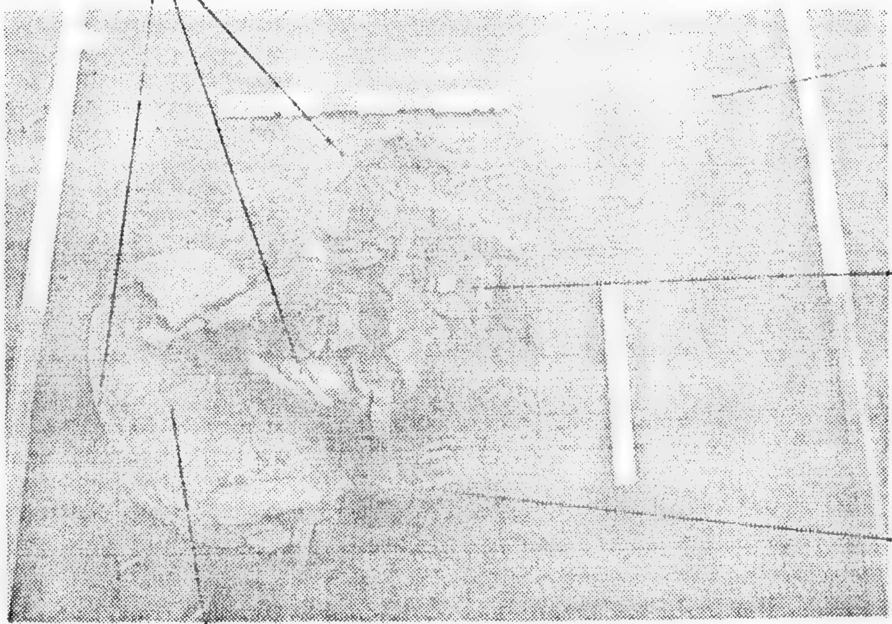
Aan het eind van iedere middag wordt de plek, met plastic folie tegen de regen afgedekt, maar gelukkig blijft de regen uit. Wanneer de vondst via de televisie bekendheid gegeven wordt, besluit Haviser voor alle zekerheid op de plek te overnachten. Tussen twee bomen hangt hij zijn hangmat op.
Uiteindelijk worden het twee nachten voordat alles opgegraven is. Er komt geen ongewenst bezoek langs. Maar toch heeft Haviser "bij kaarslicht" zijn lessen komputerkunde moeten doornemen voor het examen op de dag na de opgraving en heeft zijn vrouw -- in de laatste weken van haar zwangerschap -- het zonder hem moeten stellen .., (dit voor degenen die denken dat archeologen een lui leventje leiden!)

Al met al is het wel de moeite waard geweest. Deze vondst is met zekerheid de eerste primaire urnbegraving die op Curaçao gevonden is en bovendien nog wetenschappelijk verantwoord is uitgegraven. De eerdere skeletvondsten die goed gedokumenteerd zijn, zijn alle "gewone" begravingen. Uit de vorige eeuw is er een door pastoor Van Koolwijk gevonden secundaire begraving bekend (daarbij werden de botten, nadat het lichaam vergaan of het vlees verwijderd was, op een schaal geplaatst en begraven). Een enkele keer wordt wel geschreven dat er "urnen" zijn gevonden, maar in geen van die gevallen is het zeker dat het ging om een urnbegraving, terwijl bovendien de vondst zelf verloren ging.

Zie verder 16

Aan de hand van een enkele scherf kan een pot gereconstrueerd worden (in dit geval de gevonden urn).

Van Aruba zijn er wel veel urnbegravingen bekend, waaronder die welke Boerstra de afgelopen jaren vond. Voor wat betreft Curaçao is de vondst op De Savaan voorlopig uniek. Voorlopig, omdat het niet onwaarschijnlijk is dat er nog genoeg andere te vinden zijn.

Het gevonden materiaal zal voor konservering en onderzoek naar het buitenland worden gestuurd om o.a. te weten te komen uit welke tijd de vondst dateert, hoe oud het individu bi overlijden geweest moet zijn en om meer te weten te komen over geslacht en lichaamsbouw van de overledene. Zoals de zaken er nu voor staan lijkt het dat we te doen hebben met een oudere man, maar zeker is dat nog niet.

Op twee plaatsen werden aanwijzigen gevonden voor brandof[illegible]s: in de urn zelf en ietsje ten oosten ervan werd as aangetroffen. Bij de dode werden schelpen schijfjes (zgn. "botons") gevonden en visgraten. Op de plaats waar de darmen gezeten hebben werden resten aangetroffen van wat zijn laatste maaltijd moet zijn geweest: hagedis ...

Zoals bij Indiaanse urnbegravingen het geval is, werd de dode in hurkhouding begraven. De ene hand werd op de voeten gelegd en de andere op de genitaliën. Het gezicht naar beneden gericht.

SCHEDELDEFORMATIE

De grootste verrassing kwam echter in het laboratorium van het AAINA, waar de schedel, die in een kluit aarde uit de kuil was genomen, voorzichtig kon worden omgedraaid en blootgelegd. De dode bleek slecht één tand in de onderkaak te hebben: de andere tanden van de onderkaak vielen al tijdens zijn leven uit. Het bovengebit is wel intakt, behalve dan dat de middelste twee snijtanden loodrecht uit de kaak naar voren steken en van de onderkant (normaal de binnenkant) gesleten zijn door gebruik, hetgeen wijst op een deformatie die al tijdens het leven bestond.

Ook is het voorhoofd opzettelijk vervormd ("gedeformeerd"). Uit Aruba is een gedeformeerde schedel bekend en door Dr. Tacoma beschreven; van Curaçao was er nog geen bekend. Het deformeren van de schedel is bij verschillende Indiaanse volken bekend en kan bereikt worden door bijvoorbeeld de schedel van jongsaf tussen twee planken in te binden. Het resultaat is een hoog, naar binnen toelopend voorhoofd en een iets afgeplat achterhoofd.

Gezien de afwijking aan het gebit moet het individu moeilijkheden hebben gehad met kauwen. De vondst van de hagedisebotjes zou kunnen wijzen op het drinken van een soep: bij een normaal funktioneren van het gebit zouden de botjes op zijn minst verbrijzeld moeten zijn.
Terwijl nog heel wat laboratoriumwerk verricht zal moeten worden voordat alle vondsten beoordeeld en geïnterpreteerd zijn, heeft de opgraving op De Savaan al de nodige opzienbarende gegevens opleverd. En al gaat het in de archeologie niet om het opzienbårende, het is altijd meegenomen ...

Amigoe VRIJDAG 31 AUGUSTUS 1984

Presentatie bundel van Philomena Wong

AAN EEN GOED opgekomen publiek bood de Arubaanse dichteres Philomena Wong donderdagavond in de hal van de Biblioteca Publico Aruba haar dicht-bundel "Mi ta biba den mi pensamento" aan. Deze bundel is niet de eerste keer dat 'Philo' publiceert, omdat gedichten van haar werden opgenomen in Watapana, Di Nos en Cosecha Arubano. Ze is dus geen onbekende, aldus leidde Lydia Emerencia de dichteres en haar werk in. Maar dit is wel de eerste afzonderlijke publicatie van haar.

Deze collectie van veertien gedichten is een selectie uit haar werk, die iets wil weergeven van het leven. Ze is als een 'oogst' van levens- ervaringen. Ze toont de houding van de "IK" tegenover en in de wereld rondom. Deze gedichten tonen ons de ontwikkeling van de mens op zijn reis door het leven, waarin deze zich dan weer verloren, dan weer gelukkig kan voelen. De mens, en dat is bij Philomena Wong ook en vooral de vrouw, is op zoek naar de eigen identiteit. Philomena Wong vertegenwoordigt op Aruba poëtisch de vrouw in haar strijd om gelijke rechten, die ze fel verwoordt. Philomena vraagt niet, maar eist, aldus Lydia Emerencia.

Als illustratie op deze inleiding declameerde de dichteres onder muzikale begeleiding van een trio een aantal van haar gedichten. Het eeste exemplaar van de nieuwe bundel overhandigde ze officieel aan haar moeder:

"Fo'i espiritu dj'e muhe
mi a siña ki'lucha ta
pa otro reconoce
mi berdad, mi ser,
pa otro dunami,
mi respet, mi balor"

Na een dronk op de nieuwe bundel was er de gelegenheid een exemplaar te kopen, waar druk gebruik van werd gemaakt.

De Beurs
Zaterdag 1 september 1984

WILLEMSTAD - Onlangs organiseerde SEDUKAL de eerste 'evaluatie' en 'voorbereidings' vergadering voor onderwijzers bij het Voortgezet Onderwijs. Periodiek zullen de onderwijzers bij dit soort onderwijs een ontmoeting hebben om te diskussieren over het Papiamentstalig Onderwijs. Bij het Voortgezet Onderwijs is Papiaments al een vak en juist voor deze onderwijzers had SEDUKAL de Curaçaose dichter/schrijver/linguist, de heer Luis Daal uitgenodigd om een lezing te houden over 'oude' woorden en uitdrukkingen in de Papiamentse taal.

De Gedeputeerde van Onderwijs, de heer Ing. Willy Franco, wees in zijn openingstoespraak ook op de belangrijkheid van hun verantwoordelijkheid voor het in goede banen leiden van het ontwikkelingsproces van de Papiamentse taal. Op de foto ziet men de aanwezigen tijdens de toespraak van de heer Luis Daal.

Organisatie komt niet over de brug

BC wil inzicht in financiën van CCB

KRALENDIJK — Tijdens een persconferentie donderdagmiddag liet gedeputeerde Franklin Crestian onder wie de afdeling Cultuur valt, duidelijke twijfels bestaan over het financiële beleid van het Culturele Centrum Bonaire (CCB). Uit de woorden van Crestian was op te maken, dat het BC nimmer inzage heeft gekregen van een door het CCB samengesteld financieel verslag. Met nadruk stelde gedeputeerde Franklin Crestian dat van de zijde van het BC meerdere malen om een dergelijk verslag is verzocht.

Het blijkt dat het BC reeds vanaf februari van dit jaar aan het CCB een overzicht heeft gevraagd van de kosten over 1983. Deze gespecificeerde kosten zouden kunnen bijdragen aan een goedgezette begroting, maar volgens Crestian werd er aan dit verzoek van het BC nooit gehoor gegeven. Volgens Crestian moet dit wel een reden hebben, maar de gedeputeerde kon ti dens de persconferentie niet mededelen wat de reden dan wel zou zijn.

Volgens Crestian was het wel duidelijk, dat zou het CCB bij de weigering blijven om het BC een financieel over- en inzicht te geven van de werkzaamheden van het CCB er ongetwijfeld een financieel onderzoek zou plaatsvinden naar het hele functioneren van het Cultureel Centrum. Sedert vorigjaar reeds bestaat er een gespannen sfeer tussen gedeputeerde Crestian en het bestuur van het CCB dat wordt voorgezeten door Sandra Salomons. In december 1983 verklaarde Crestian onder andere, dat het culturele beleid van het CCB nauwelijks op de eigen Bonaireaanse cultuur gericht was. Evenmin bleek het voor gedeputeerde Crestian acceptabel dat een voorzitter van Surinaamse oorsprong het cultuurbeleid van Bonaire uitstippelde.

Subsidie voor CCB

TIJDENS DE PERSCONFERENTIE van de gedeputeerde van Culturele Zaken Franklin Crestian bleek, dat het BC in genen dele op de hoogte is van het financiele beleid van het CCB. Ook de Amigoe heeft reeds om een financieel overzicht gevraagd. De reacties van de voorzitter van het CCB Sandra Salomons waren enigszins verrassend, want in een verklaring aan een ochtendblad stelde Salomons, dat eenmaal per jaar een accountantsbureau het financieel verslag samenstelde. Salomons vindt dat het verzoek om een financieel verslag een aanval is op de integriteit van het CCB bestuur.

Nimmer is er echter door welke instantie dan ook gesuggereerd dat er geen kloppend financieel verslag zou zijn. Vermoedelijk is elke cent van de subsidie die de Sticusa elk jaar geeft wel verantwoord. Des te vreemder is de geheimzinnigheid van het CCB over het financieel beleid.

We behoeven echter in deze niet om des poedels kern te draaien: de grote vraag is natuurlijk waaraan het subsidiegeld voor de culturele ontwikkeling van de Bonaireaanse gemeenschap is gebleven, behalve dan aan de aankopen van door Nederlandse artiesten gemaakte schilderijen en pentekeningen. Waar het geld blijft dat de Bonaireaanse schoolkinderen moeten neertellen om de regelmatige concerten van Nederlandse kamerstrijkers en koperblazers te mogen beluisteren is natuurlijk wel duidelijk. Een driedaags verblijf van een Nederlands kwartet in het hotel, een rondritje en vaak autohuur, een etentje en vliegkosten kunnen natuurlijk niet gedekt worden door negen volwassenen die à raison van f. 7,50 het avondconcert in jeugdhuis Jong Bonaire bijwonen. De komst van een school tikt lekker aan en is altijd wel goed voor twee volle jeugdhuizen — waar soms niet eens genoeg stoelen voor de kinderen staan! — en de noodzakelijke achthonderd gulden zijn weer binnen.

Dat moet uiteraard financieel verantwoord worden en dat gebeurt ook. In een verslag aan de Sticusa: een andere instantie die regelmatig Nederlandse kunstprodukten die op de Antillen vervaardigd zijn, aankoopt...

AMIGOE 5/9-84

Na in Nederland met succes de opleiding voor het inbinden en repareren van boeken te hebben gevolgd, keerde onlangs FENCHI DUBERO bij de Openbare Bibliotheek op Aruba terug. Dubero voltooide zijn normaliter vier jaar durende opleiding in slechts drie jaar. Tijdens zijn Nederlandse periode werkte deze bekende voetballer -nu trainer van Estrella/Concorde- enige tijd bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Hij werd bij zijn terugkeer belast met de functie van chef van de sectie boekbinderij van de Openbare Bibliotheek in Oranjestad.

Advies blijft uit over de bibliotheek

KRALENDIJK — Het ziet er niet naar uit, dat de bouw van een nieuwe bibliotheek spoedig gerealiseerd wordt. Volgens een vergadering van de Culturele Adviesraad die onlangs plaatsvond op Curaçao is het niet duidelijk of er nu sprake is van de bouw van een nieuwe bibliotheek dan wel de uitbreiding van de reeds bestaande bibliotheek. Tijdens het bezoek dat de Culturele Adviesraad aan Bonaire bracht werd er eveneens een bezoek gebracht aan de huidige bibliotheek, die zoals bekend in een te kleine ruimte is ondergebracht.

In een gesprek met het BC bleek trouwens ook, dat het college volledig overtuigd was van de onhoudbare situatie van de openbare leeszaal. Er heerst echter een verschil van mening tussen het BC en het bestuur van het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) waaronder de bibliotheek ressorteert. Dit meningsverschil betreft de vraag of inderdaad het gebouw verbouwd moet worden en waar de plaats is van een eventueel nieuw gebouw dat gepland zal zijn. Dit verschil, aldus de adviesraad, lijkt groter dan het is, aangezien de verbouw neerkomt op nieuwbouw van het bibliotheekgedeelte waarbij dan het verbouwde bestaande gebouw voor administratie dienst zal moeten doen. De Culturele Adviesraad heeft echter over deze materie van het CCB geen enkele vergelijkende begroting ontvangen en is derhalve niet in staat om een oordeel te geven. De ruimte voor verbouwing en de daarbij behorende nieuwbouw is ruimschoots aanwezig op een terrein dat tussen de bibliotheek en het nabijgelegen sportcomplex ligt. Het terrein is echter in eigendom van het BC. De raad is niet op de hoogte gesteld over andere terreinen die eventueel nog in aanmerking komen en kan voor de tweede maal hierover dus geen adviezen geven aan het CCB. De Culturele Adviesraad vindt echter wel dat gezien de urgentie van het probleem het eilandsbestuur en het bestuur van het CCB een noemer moeten vinden om tot een oplossing te komen van deze voor de volksontwikkeling belangrijke zaak.

Volkskrant 1-9-1984

Leidse archeologen graven op St. Eustatius Indiaans dorp op

Leidse archeologen gaan op het Caraïbische eiland St Eustatius een Indiaanse nederzetting uit het begin van de jaartelling opgraven. Archeologisch medewerker Evert van Ginkel sprak met de leider van de expeditie.

In juni keerde een archeologische expeditie van de Leidse universiteit terug van het Caraïbische eiland St Eustatius, waar gedurende drie maanden een Indiaanse nederzetting uit het begin van de jaartelling is onderzocht. Het is voor het eerst in lange tijd dat Nederlandse archeologen ter plaatse het precolumbiaanse verleden van de Antillen kwamen onderzoeken. Het is bovendien de eerste keer dat in dit gebied een grootscheepse opgraving werd verricht.

Leider van de negen man sterke ploeg was drs Aad Versteeg, docent precolumbiaanse archeologie in Leiden. Het grote voordeel bij het onderzoek was dat de archeologen konden graven op de manier zoals ze dat in Nederland gewend zijn: één plek laag voor laag en per vierkante meter opgraven, profielen en vlakken documenteren, fijn materiaal uitzeven en bodemmonsters nemen voor het laboratorium.

Meestal beperkt men zich in deze streken tot het maken van een globaal onderzoek („survey-onderzoek"): het systematisch verzamelen van oppervlaktevondsten over een groot gebied, met af en toe het graven van een proefput om een eventuele gelaagdheid te kunnen vaststellen. „Dit is natuurlijk essentieel werk voor het opsporen van vindplaatsen, maar voor een diepgaande interpretatie moet er wel een omvangrijker onderzoek op volgen", zegt Versteeg.

De vindplaats die de Leidse ploeg heeft opgegraven, de *Golden Rock*, is bij een dergelijk survey-onderzoek ontdekt. Een hele vroege, en dan nog wel een die door een Nederlander werd opgespoord: de latere hoogleraar antropologie J. de Josselin de Jong, die in 1923 verkenningen deed op Saba en St Eustatius.

In mei 1982 verscheen een verontrustend rapport van de hand van J. Haviser, een aan het Archeologisch-Antropologisch Instituut van de Nederlandse Antillen (AAINA) verbonden archeoloog. Deze had bij een intensief onderzoek op St Eustatius de oude vindplaatsen van De Josselin de Jong teruggevonden. Eén ervan, de *Golden Rock* in het binnenland, was gedeeltelijk al vernietigd door de aanleg van het vliegveld en dreigde in de toekomst geheel te verdwijnen. Een in 1975 ontdekte vindplaats aan de kust, *Godet*, spoelde langzaam in zee.

Havisers rapport was voor Versteeg aanleiding om samen met zijn collega dr Maarten Jansen en de Leidse hoogleraar prehistorie Louwe Kooijmans de beide vindplaatsen op te graven. De operatie werd hoofdzakelijk bekostigd door WOTRO, de Nederlandse organisatie voor onderzoek in de tropen, met bijdragen van de Leidse universiteit, Sticusa en het Nederlands Museum voor Antropologie en Praehistorie.

Volgens Versteeg zijn de opgravingsplekken op St Eustatius belangrijk omdat het relatief goed gedocumenteerde vindplaatsen zijn van de Saladoïde traditie. Het gaat hierbij om neolithische bevolkingsgroepen, die worden gekenmerkt door het gebruik van wit-rood beschilderd aardewerk.

Deze groepen hebben vanaf het begin van de jaartelling de eilanden in de Caraïbische Zee in een aantal migratiegolven gekoloniseerd. Hun oorspronkelijk woongebied lag in Venezuela, in het stroomgebied van de Orinoco. Ze bestonden daar hoofdzakelijk van de verbouw van cassave en de jacht op groot wild. Op de eilanden gingen bovendien de daar beschikbare voedselbronnen als vis en schaaldieren een belangrijke rol spelen.

Versteeg: „Bij de *Golden Rock* hebben we in feite te maken met één grote afvalhoop, waar de mensen op en omheen geleefd hebben. Het is een pakket van zo'n halve meter scherven, schelpen en botmateriaal, met hier en daar een stuk gereedschap ertussen. Door de

z.o.z.

uitgegraven grond fijnmazig te zeven vind je ook kleine visbeentjes, die je anders gewoon niet ziet."

De visresten worden onderzocht door dr Elizabeth Wing, die vanuit Florida State Museum deelneemt aan het onderzoek. Zij kon al vertellen dat er soorten waren vertegenwoordigd die vlak onder de kust worden gevangen, maar ook grotere soorten waarvoor de mensen met bootjes de zee moeten zijn opgegaan.

Naast d... min of meer microscopische soort van onderzoek wordt met een grootschalige aanpak gekeken naar de omgeving van de vindplaats. Twee geologen van de Vrije Universiteit, prof. Roeleveld en Bert van der Valk, houden zich bezig met aspecten als landschapsontwikkeling, bodemgesteldheid, waterhuishouding en vegetatie, waarmee de prehistorische bewoning in nauw verband staat.

Van die bewoning zelf is weinig terug te vinden. Men woonde waarschijnlijk in hutten van hout en takken, maar alles wat daarvan rest zijn een paar dubieuze paalgaten en enkele haardplaatsen. Die leverden in ieder geval veel houtskool op, waarvan monsters voor C14-datering naar de universiteit van Groningen zijn gestuurd. Tot nu toe dateert Versteeg de *Golden-Rock*-vindplaats in de vijfde eeuw na Christus.

Tenslotte zijn er getuigen opgegraven van de niet-materiële cultuur van de eilandbevolking: kleine, driepuntige voorwerpjes van steen of schelpmateriaal. Deze zogenaamde *zemis* zijn ook uit historische bronnen bekend en worden in verband gebracht met de cassaveteelt. Op *Golden Rock* zijn er zo'n dertig van verzameld.

Versteeg: „De *zemis* vormen een aanknopingspunt bij het vergelijken van historisch bekende groepen met de archeologische gegevens. Het is onder amateur-historici hier nog steeds gebruikelijk te spreken over *Cariben* en *Arowakken*, Indiaanse groepen die de eerste Europeanen op de eilanden aantroffen. Zolang je geen concrete bewijzen hebt, kun je beter voorzichtig zijn met het geven van historische benamingen aan prehistorische groepen. De *zemis* zouden echter kunnen wijzen op een element van culturele continuiteit."

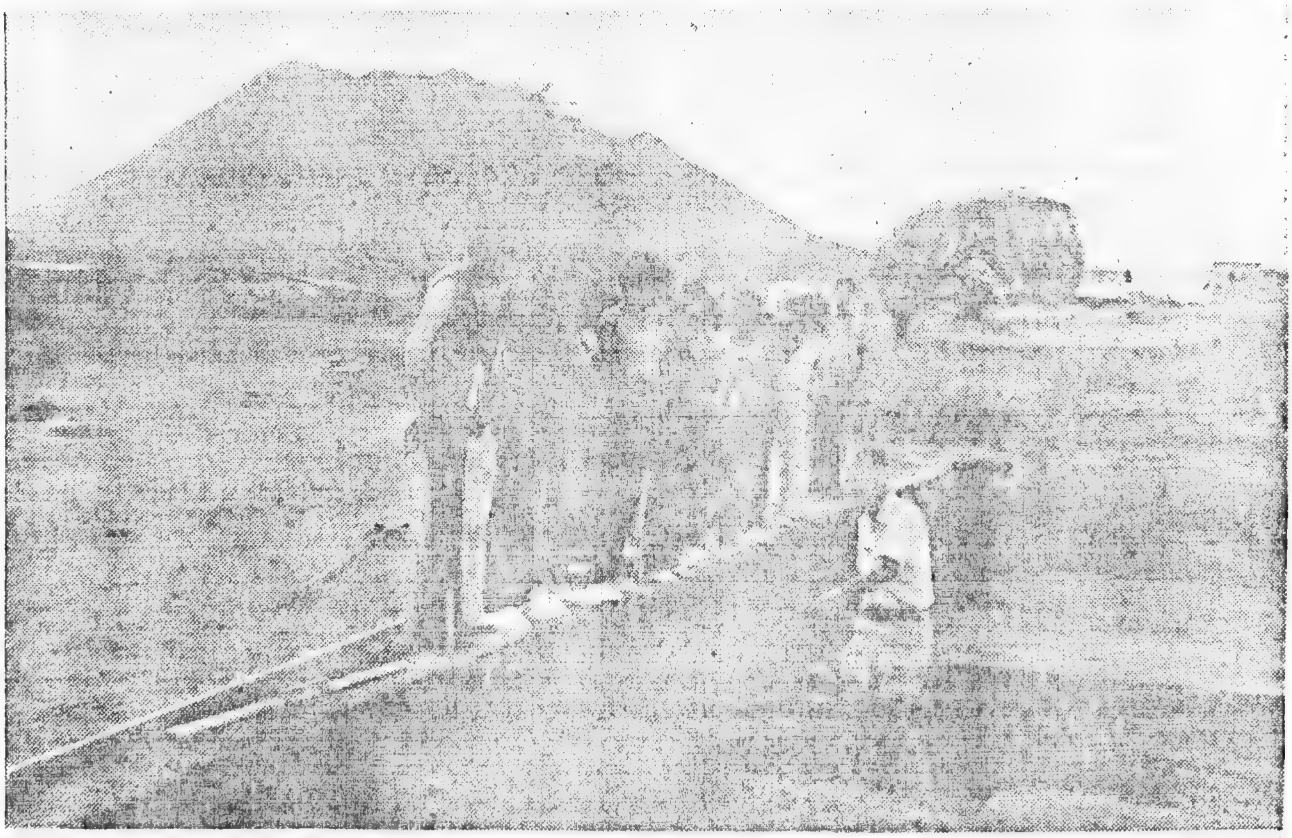
Opmerkelijk in dit verband vormt ook het begraven skelet van een zeeschildpad, waarvan de kop ontbreekt. Het opzettelijk ter aarde bestellen van een dier (dat overigens een geliefd consumptieartikel moet zijn geweest) suggereert een religieuze handeling.

Versteeg is zeer te spreken over het verloop van de campagne. De sfeer was, ondanks de geïsoleerde situatie, goed, evenals de contacten met de plaatselijke bevolking. De onderzoekers kregen dagelijks hulp van een oudere eilandbewoner, die in 1923 als kleine jongen De Josselin de Jong al scherven had zien verzamelen. Ook de belangstelling van de tegenwoordige schooljeugd was groot.

„Men interesseert zich bijzonder voor de geschiedenis van het eigen eiland. We hebben dan ook in het begin afgesproken dat de vondsten na onderzoek in Nederland teruggaan naar St Eustatius, waar ze in een historische collectie worden opgenomen en tentoongesteld.

Volgend jaar hoopt Versteeg het resterende deel van de *Golden Rock* te op te graven. Tot 1989 staan dan de kustvindplaats *Godet* en enkele plekken op Saba op het programma. Na uitwerking van de verschillende gegevens zullen deze opgravingen een aanknopingspunt vormen voor toekomstig archeologisch onderzoek in dit gebied.

EVERT VAN GINKEL

Belangstelling voor de opgraving.

Annie M.G. Schmidt's "Er valt een traan op de tompoes"

Studio: verwarrend en verrassend goed toneel

"ER IS TE VEEL leven. Ja dat klinkt gek, ik bedoel ook niet zozeer het kabaal, maar "leven", te veel alledaags geléé", zegt Ben, de ten dode opgeschrevene in het toneelstuk "Er valt een traan op de tompoes" van Annie M.G. Schmidt. Toneelgroep Studio bracht gisteravond in het Cultureel Centrum Curaçao dit stuk in première.

En omdat er te veel "leven" is, is er geen plaats voor ziekte, voor dood, voor aandacht en tijd voor de ander, voor onbaatzuchtige liefde. Iedereen heeft slechts aandacht voor zichzelf en is druk bezig met zijn of haar eigen, alledaagse beslommeringen: afslanken, verbouwen van een keuken, telefoontjes, een goed voorziene bar, enz.

Prachtig is het egoisme van die mensjes die niet opgewassen zijn tegen de grote problemen van het leven door Annie M.G. Schmidt getekend; men raakt erin verstrikt, men geeft de ander de schuld, men praat zichzelf schoon.

Buitengewoon knap is dit alles door spelers van Studio onder regie van Jan Vermeulen voor het voetlicht gebracht.

Nou ja, voetlicht: dat was er niet. Het is werkelijk jammer dat een stuk dat op hoog niveau wordt gebracht, onder zulke primitieve omstandigheden moet worden opgevoerd: gebrekkige belichting, een zaal waarin je vanaf de derde rij al veel mist van wat er op het "toneel" gebeurt, zaalwanden die het geluid van een drumband niet kunnen buitensluiten, een te klein en daardoor te vol toneel, waardoor de spelers elkaar met moeite kunnen ontwijken.

Na een snel, nerveus en soms onverstaanbaar begin, boeide het spel reeds vanaf vooral de tweede scène met Ben (voortreffelijk gespeeld door Ben van Hooydonk) en zijn vrouw Sofie (met heel veel hoogtepunten, maar soms iets te theatraal gebracht door Trix Vermeulen).

De problematiek van het stuk betrof die van de euthanasie. Soms had ik echter het gevoel dat het meer ging om iets anders: de menselijke egocentriciteit, waardoor de medemens zich verlaten en eenzaam voelt. "t Gaat alleen om haarzelf", zegt Heleen (Petra van der Geest) dan ook van Sofie, maar dat geldt in feite voor iedereen; men heeft geen oog en oor voor de ander. Iedereen praat langs de ander heen: Sofie heeft niet door tot welke wanhoopsdaad haar man heeft besloten. "Elke keer als ik iets zeg dan wordt er niet geluisterd", zegt Tim (sympathiek neergezet door Jelle Bangma) maar dat zou - al weer - iedereen kunnen zeggen.

Als we bedenken dat Annie M.G. Schmidt bijna uitsluitend teksten (voor cabaret, musical en toneel) op haar bekende personen schreef, dan is het een opmerkelijke prestatie van Trix Vermeulen (moeder Sofie) en Bep Moore (dochter Lennie) dat zij rollen bestemd voor de Nederlandse actrices Nell Koppen en Trudy Labij zo goed gestalte wisten te geven, waarbij ik tevens direct wil vermelden dat ik het meest getroffen werd door het goed doorleefde en constant op hoog peil staande spel van Ben van Hooydonk. De anderen werden nogal geplaagd door première-perikelen.

Het kijken naar "Er valt een traan op de tompoes" zal overigens voor de meesten toch een wat verwarrende ervaring zijn geweest, temeer daar er geen oplossing wordt geboden. De onmacht van het gezinnetje wordt ons duidelijk en daardoor onze onmacht: we weten in feite geen raad met ziekte en dood. We kunnen niet overweg met elkaar: de brief van Ben aan Sofie wordt niet gelezen, maar versnipperd. Overigens een belangrijk gebeuren, waardoor het voortduren van een uitzichtloze en wanhopige situatie wordt gesymboliseerd. Deze verdient mijns inziens meer aandacht: misschien staande laten doen en meer midden op het toneel? En als dan het geheel zich op een verhoogd podium zou afspelen zou het resultaat van deze hardwerkende groep door meer ogen gevolgd kunnen worden.

Een tragi-komedie is één van de moeilijkste theatervormen: het ene moment moet je de tranen achter je ogen voelen branden, het volgende ogenblik moet er een bevrijdende lach kunnen klinken.

En zo verging het mij gelukkig gisteravond en met mij vele anderen, merkte ik aan het aanwezige publiek. Gelukkig dat het publiek in ruime mate aanwezig was, want dat hadden spelers en regisseur echt verdiend.

KEES VOS

Amigoe

ZATERDAG 1 SEPTEMBER 1984

Museum in Tradewind: ''Ik ben uniek''

WILLEMSTAD—'Ik ben uniek. Ik heb langer dan honderd jaar trots op tien minuten afstand van Willemstad gestaan. Mijn eerste doel was een militair hospitaal in 1853...Door de jaren heen heb ik mijn orginaliteit behouden... Dankzij twee mannen, R.F.W. Boskaljon en zijn schoonzoon Chris Engels, ben ik een museum geworden.'

Dit is de inleiding van een artikel over het Curaçaose museum in het ALM- blad de Trade Wind. Het artikel is in de spaanse en engelse taal volledig in de ik- vorm geschreven; het is een stuk van de hand van mevrouw Millicent Muskus. Het museum vertelt over haar geschiedenis en over hetgeen te zien is binnen het museum: tentoonstellingen van zowel lokale als internationale artiesten en de oude cultuur van Curaçao.

Het drie- pagina grote artikel is geïllustreerd door een tweetal foto's van het museum, de buitenkant en een gedeelte van het interieur.

Naar het museum vertelt heeft een Britse expert eens gezegd na een bezoek aan haar dat dit het mooiste museum op deze schaal is dat hij ooit ergens had gezien. Aan het eind van het artikel spreekt het museum dan ook de hoop uit dat ze de lezers zodanig geraakt heeft met haar verhaal dat ze snel naar Curaçao komen om haar een bezoek te brengen.

VANDAAG

FRANKLIN CRESTIAN
...nihil...

MAANDAG 3 SEPTEMBER 1984

Amigoe

PAGINA 11

Gedeputeerde Franklin Crestian:

CCB draagt zo niet bij aan cultuur

KRALENDIJK — Gedeputeerde Crestian, onder wie de afdeling Culurele Zaken valt, is van mening dat de activiteiten van het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) in geen enkel opzicht bijdragen aan het culturele leven van de gemeenschap. Volgens gedeputeerde Crestian negeert het CCB bestuur elke hulp die gegeven dient te worden om de eigen culturele waarden onder de aandacht van de bevolking te brengen, maar zoekt liever in Nederland artiesten. Het is een publiek geheim, aldus de gedeputeerde van Culturele Zaken, dat de bezoeken aan dit soort programma's van het CCB vrijwel nihil zijn.

Het is zonder meer duidelijk, dat het CCB momenteel op het gebied van culturele zaken de eerste viool speelt. Zij doen en laten maar wat ze willen, aldus Crestian, zonder dat ooit de gedeputeerde van Culturele Zaken op de hoogte wordt gesteld van beslissingen die door het CCB bestuur zijn genomen. Volgens de gedeputeerde is het een enkele keer gebeurd dat er aan het BC een uitnodiging werd gestuurd, wanneer het CCB een of andere activiteit had georganiseerd. Er kan volgens de gedeputeerde echter geenzins gesproken worden over een relatie tussen BC en CCB bestuur, waarin dan ook een uitwisseling van ideeën en gedachten plaatsvindt.

Ged Crestian haalt een geval aan tijdens de persconferentie afgelopen dondardag waaruit blijkt, dat een mevrouw die zich reeds eerder op het literaire terrein heeft begeven nu met een project wil starten waarin aan de jongeren geleerd zou worden hoe men vroeger de strooien hoeden vlocht. Om materiaal aan te schaffen bleek een bedrag van duizend gulden nodig hetgeen aangevraagd werd bij het CCB. Er werd echter bij het bestuur van het CCB geen enkel gehoor gevonden voor het project noch voor de subsidie. Crestian betreurt dit ten zeerste, vooral ge-

zie verder blz. 23

Vervolg CCB

zien het feit dat er kort geleden onder auspiciën van het CCB weer een pianorecital werd gegeven waar maar weinig mensen belangstelling voor bleken te hebben. Het lag overigens in de bedoeling dat de duizend gulden geleend zouden worden; na afloop van het project zou er normaal terugbetaald worden. Het CCB, aldus ged Crestian, heeft voor zulke zaken geen aandacht en zoekt liever Nederlandse orkesten, zangers en musici in Nederland.

BIBLIOTHEEK

Tijdens de persconferentie stelde Crestian zeer duidelijk, dat hij nimmer door het CCB bestuur is uitgenodigd een kijkje te komen nemen in de bibliotheek waar een tamelijk ongewenste toestand heerst. Kortgeleden nog heeft de Culturele Adviesraad op Curaçao in de jaarlijkse vergadering nog geattendeerd op het feit, dat er niets beslist is over verbouwing of nieuwbouw van de huidige bibliotheek. Dit uitblijven van de beslissing is mede veroorzaakt doordat het bestuur van het CCB en het BC niet tot overeenstemming konden komen.

Volgens Franklin Crestian wordt er momenteel gezocht naar een nieuwe structuur om te werken. Het ligt in de bedoeling van de gedeputeerde om een bisisvorm te vinden op het gebied van de sociaal culturele sector, waarbij de gehele gemeenschap betrokken zal worden. De cultuur mag niet beperkt blijven tot een klein groepje, aldus Crestian, waar men nauwelijks kan binnendringen. Inmiddels heeft de overheid een lange lijst met alle basisnoden die er in de sociale culturele sector zijn, zoals een mobiel theater, decors en stoelen. Om deze zaken aan te schaffen is er een bedrag van rond 150 duizend gulden gemoeid, aldus Crestian, die daarbij opmerkt, dat de benodigdheden voor een infrastructurele basis nu reeds liggen op een bedrag dat de zeven miljoen gulden zal overschrijden.

AMIGOE — DINSDAG 4 SEPTEMBER 1984

OPVANG GELDEN OP ANTILLEN VIA NIEUWE OCSNA

Beginsel-accoord al bereikt

Sticusa wordt in 4 jaar afgeslankt

— Door B. JOS DE ROO —

HILVERSUM — Alle ontwikkelings- gelden voor culturele ontwikkelingshulp die nu nog via de Sticusa (Stichting voor Culturele Samenwerking met de Antillen) naar de Antillen gaan, zullen binnen vier en een half jaar rechtstreeks aan de Antilliaanse overheden worden overgemaakt. Dat betreft twee- derde deel van de totale Sticusa- begroting van nu. Een sterk afgeslankte Sticusa zal zich dan alleen nog meer bezig houden met de echte culturele samenwerking, zoals het verzorgen van toernees. Ingrijpen van Nederlandse kant in de cultuur- politiek van de Antillen zal dan definitief tot het verleden behoren.

Dat is de kern van het advies dat prof Harrie Hoetink aan minister Jan de Koning (Antilliaanse Zaken) gegeven heeft na tweemaal op de Antillen met de betreffende Antilliaanse overheden te hebben gesproken.

Minister De Koning besprak Hoetinks plan bij zijn recente bezoek aan de Antillen ook met de Antilliaanse gezagsdragers. Door het overhaaste vertrek van minister De Koning is het accoord hierover nog niet ondertekend, maar alles wijst erop dat dit nog slechts een formaliteit is.

Vorig jaar al had minister De Koning onder druk van de Tweede Kamer de Antilliaanse regering voorgesteld de ontwikkelings- gelden van de Sticusa voortaan rechtstreeks over te maken aan de eilanden. Minister Jacques Veeris (Onderwijs) vroeg toen om uitstel omdat de Antillen eerst een organisatie wilden opzetten die het geld op verantwoorde wijze kan besteden. Die organisatie is er nu gekomen in de OCSNA, het Overleg- orgaan Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen. Daarin zitten de gedeputeerden van culturele zaken van de vijf eilanden (dus niet die van Aruba) en de minister van Cultuur.

VRIJWILLIG

Volgens prof Hoetink is de wijze waarop de OCSNA tot stand is gekomen een voorbeeld voor samenwerking op andere terreinen. Hoetink: "De samenwerking is nergens voorgeschreven, maar kwam op eigen initiatief en volkomen vrijwillig tot stand. Elk van de eilandgebieden is ermee accoord gegaan een gedeelte van zijn bevoegdheden op het

2.0.2.

Vervolg Sticusa

terrein van de cultuur- politiek af te staan aan een orgaan dat de belangen van de vijf eilanden tezamen behartigt".

In de nieuwe opzet zullen de gelden via de Vertegenwoordiger van Kabna naar de eilandgebieden gaan, volgens de verdeelsleutel van de ontwikkelings- projecten. Hoetink: "Maar de OCSNA heeft de bevoegdheid gekregen van de eilandgebieden om in goed overleg na te gaan of in bepaalde jaren sommige eilanden niet meer moeten krijgen dan zij volgens de verdeelsleutel zouden mogen ontvangen. Grote projecten, zoals een buurthuis of een bibliotheek, zouden misschien het hele bedrag van een klein eiland kunnen opslokken".

Nu de Antilliaanse kant klaar is, had de Antilliaanse overheid het liefst meteen alle ontwikkelings- gelden ontvangen, omdat ze van oordeel is dat er geen cultureel beleid op de Antillen gevoerd mag worden zonder dat het door de overheid zelf getoetst is. Hoetink heeft daarentegen voorgesteld om de overheveling van de gelden gefaseerd te doen plaats vinden. Hij wilde rekening houden met de belangen van het Sticusa- personeel. Bij de keuze van de posten die overgeheveld worden naar de Antillen heeft Hoetink er rekening mee gehouden dat er op korte termijn een behoorlijk bedrag naar de Antillen gaat, zonder dat dat al te grote personele consequenties voor de Sticusa heeft. Per 1 januari 1985 zullen daarom de posten voor uitzending van deskundigen en voor bijzondere projecten naar de Antillen overgeheveld worden.

AFGESLANKT

Op langere termijn zullen er voor de Sticusa wel degelijk personele consequenties zijn. Over vier en een half jaar beschikt een sterk afgeslankte Sticusa nog maar over een-derde deel van haar huidige budget. Ze zal zich dan alleen nog maar bezig houden met de echte culturele samenwerking. Hoetink: "Het is de vraag of het dan nog zin zal hebben om de Sticusa als afzonderlijke stichting met een afzonderlijke behuizing te laten voortbestaan. Misschien is het beter om het dan tegen een of ander ministerie in Den Haag aan te plakken".

CENTRA

Ook de culturele centra op de Antillen, die nu via de Sticusa gefinancierd worden, zullen de gevolgen van de nieuwe opzet ondervinden. Hun rol wordt dan kleiner. Ze zullen financiele verantwoording moeten afleggen aan Den Haag en beleids- matig zullen zij door de Antilliaanse overheid getoetst worden. De eerste jaren zal de subsidie voor de culturele centra nog wel doorgaan, tot aan het moment dat er op elk eiland een sociaal- culturele raad gevormd zal zijn, waarin alle particuliere instellingen zitting hebben.

AMIGOE DINSDAG 4 SEPTEMBER 1984

Voor start van uitzendingen

Radio Statia wacht eind orkaanseizoen af

ST. EUSTATIUS — In de nabije toekomst zal Radio Statia een realiteit zijn op het eiland na veel moeite en inspanningen, aldus de directie van de St. Eustatius Broadcasting N.V.

Dankzij mensen met een brede visie die de vooruitgang van het eiland voor ogen hadden, heeft de St. Eustatius Broadcasting N.V. de krachten gebundeld met de St. Eustatius Development Foundation om het station van de grond te krijgen. Met medewerking van Cede-Antiyas is het doel bereikt.

Een transmitterhuisje werd gebouw in Zeelandia; de studio werd ingericht aan de Korthalsweg, een enorme hoeveelheid apparatuur van uiterst moderne kwaliteit werd aangeschaft. De totale kosten bedragen 275.000 gulden. In de maand september zal het laatste gedeelte van de apparatuur aankomen, waarna technici van Industrial Electronics uit Curaçao zullen beginnen met het opzetten van het radiostation om het in de lucht te krijgen. Naar alle waarschijnlijkheid zullen deze werkzaamheden twee weken in beslag nemen. Het opzetten van de toren in Zeelandia, een prachtige baai aan de Atlantische kant van het eiland, en de afstemming zal uiterst precies moeten gebeuren en de meeste tijd in beslag nemen. Er wordt daarmee gewacht tot de dreiging van mogelijke orkanen is afgenomen, waarna met deze werkzaamheden wordt begonnen.

De toren zal een hoogte hebben van 200 ft, ongeveer 70 meter en een opvallend gezicht zijn in het merendeels groene landschap, het zal namelijk de kleuren rood en wit krijgen. 's Nachts zal een rood licht op de top de plaats markeren waar de toren staat. Een waarschuwing aan het publiek zal geplaatst worden in verband met het feit dat er hoge spanning gebruikt wordt. De heer Glenn Gibs is aangesteld om voor de uitvoering van de uitzendingen zorg te dragen. De exacte datum voor de opening van het radiostation is nog niet bekend. Dit zal te zijner tijd door de directie bekend gemaakt worden. Na zo'n lange tijd gewacht te hebben wordt naar deze dag met spanning uitgekeken.

Amigoe
WOENSDAG 5 SEPTEMBER 1984

Porselein-expositie Maldonado de Sanchez

ORANJESTAD — In het Instituto di Cultura wordt vanavond om acht uur een expositie geopend van porselein werkstukken van de Arubaanse Lydia Maldonado de Sanchez. De expositie blijft tot en met 12 september dagelijks van zes uur 's middags tot 9 uur 's avonds geopend. Lydia Maldonado de Sanchez heeft na het behalen van haar MAVO- diploma enige tijd als secretaresse gewerkt en trad daarna in 1976 in dienst van de Fundacion Artesania Arubana, in de afdeling keramiek. Zij vertrok in 1981 naar Bogotá waar zij zich specialiseerde in de porselein- kunst. Zij is momenteel directrice van een van de voornaamste porselein- ateliers in Bogotá, te weten Academia Arte y Hobby.

AMIGOE WOENSDAG 5 SEPTEMBER 1984

Gitaristen-delegatie naar Panamees festival

KRALENDIJK — Wanneer op 10 september a.s. in de Panamese hoofdstad het Vierde Nationale Gitaarfestival wordt geopend, zullen de Nederlandse Antillen er vertegenwoordigd zijn door een delegatie van zeven man.

Via de CCB-gitaardocent Rudy Bedacht, die officieel door Panama werd benoemd als delegatieleider, zijn de Antilliaanse gasten uitgenodigd om deel te nemen aan alle activiteiten van het tot 17 september durende festival. Delegatieleider Bedacht: "Het is verheugend dat dit jaar meer gitaristen uit de Antilliaanse gemeenschap deelnemen dan het vorig jaar, toen alleen ik Bonaire vertegenwoordigde. Deze keer gaan er niet alleen gitaardocenten, maar ook -studenten mee. Hierdoor kunnen de in Panama opgedane ervaringen in een ruimer didactisch verband worden geplaatst, hetgeen de ontwikkeling van de gitaarstudie in onze regio enorm zal stimuleren. Er is ook sprake van een wisselwerking, waarbij de Antilliaanse inbreng zal bestaan in onder meer ensemblespel en pedagogisch-didactische voordrachten. Dit zal een muzikale dialoog opleveren die bevruchtend kan werken op de culturele betrekkingen tussen Panama en de Nederlandse Antillen. Onze delegatie zal alles doen om de naam van de Nederlandse Antillen in Panama hoog te houden".

Op uitnodiging van de festivalleiding zal delegatieleider Bedacht aan de Hogeschool voor Gitaarwetenschap zeven gastcolleges geven over de structurele eigenschappen van het ritme in de belangrijkste muzikale tijdperken.

Van Curaçao gaat mee giotaardocent Henk Kowsoleea, terwijl de delegatie tevens zal worden versterkt door de in Nederland gevestigde meestergitarist Stanley Noordpool.

AMIGOE DONDERDAG 6 SEPTEMBER 1984

Songfestival aan Eddy en Ito Tromp opgedragen

ORANJESTAD — Het Pre-OTI Festival Aruba op zondag in het Palmbeach hotel zal gewijd worden aan de heren Eddy en Ito Tromp, die al 20 jaar het radioprogramma Butishi di Alegria op Radio Kelkboom verzorgen. In dit programma wordt substantieel bijgedragen aan de bevordering van de muziek- cultuur op Aruba. Aan Eddy en Ito Tromp zal tijdens het zang- festival hulde worden toegebracht en een plakkaat van verdienste worden uitgereikt.

Aan het festival nemen de volgende 24 zangers deel: Jeanette Baiz, Frank Jeandor, Papito Rafael, Giovani Arends, Marcelino Paesch, Didi Wernet, Lilian Boekhoudt, Ronny Kock, Kenneth Samson, Gabriel Flores, Mylene Josette, Ito Danmia, Olivia Murray, Sharon Rose/Efrem Benita, Imelda Soleano, Chicho Kock, Yolanda van der Linden, Francis Jacobs, Carmen Herrera, Jeanice Tromp, Clara del Dia, Tommy de Cuba, Ted Philips en Claudius Philips.

AMIGOE VRIJDAG 7 SEPTEMBER 1984

WILLEMSTAD— De Sectie Kultuur van het eilandgebied in samenwerking met de Asosashon di Músico, het Departement van Cultuur en Humberto Nivelac organiseert zondag 9 september een Festival di Bos i Kansion. Dit festival wordt rechtstreeks uitgezonden via TeleCuraçao. Het was aanvankelijk de bedoeling het festival in Centro Pro Arte te houden. Men wil echter zoveel mogelijk mensen bereiken en het bleek niet mogelijk het festival vanuit Centro Pro Arte uit te zenden. De studio in Tele-Curaçao is tijdens het festival evenwel toegankelijk voor publiek.

De kandidaten krijgen in verschillende categorieën punten van de jury. Bovendien zijn er drie prijzen voor de best gecomponeerde deelname. De drie winnaars krijgen een trofee van de Sectie Kultuur, verder krijgen de eerste en de tweede winnende kandidaten het inschrijf- bedrag voor het festival Bos i Kansion dat in november in Puerto Rico georganiseerd wordt. Alle kandidaten worden tijdens het festival begeleid door het orkest van FIM (Fundashon Instituto pa Músika) onder leiding van Toro Colina.

Het festival is van vijf uur zondagmiddag tot half acht 's avonds. Op de foto: enkele van de deelnemende kandidaten.

AMIGOE
DONDERDAG 6 SEPTEMBER 1984

Dennis Sprott na dertig onderwijsjaren:

Dierbaarste wens vervolg-onderwijs op St Eustatius

SINT EUSTATIUS — Op 3 september vierde de heer Dennis Sprott het feit dat hij dertig jaar als leerkracht en waarnemend hoofd aan de Gouverneur De Graaffschool verbonden was.

De heer Sprott is op 31 oktober 1931 op St. Eustatius geboren. Na zijn lagere schooltijd op de St. Jozefschool te hebben doorgebracht, vertrok hij in januari 1946 naar de ULO- school op St. Maarten, daar St. Eustatius geen vervolg- onderwijs kende. In mei 1949 behaalde hij zijn diploma, waarna hij zijn grootste wens vervuld zag door toegelaten te worden op de opleiding voor hulp- onderwijzers 4e rang, iets wat hij al gewild had van jongsaf aan. Deze opleiding voltooide hij met goed gevolg.

De eerste twee jaar van zijn loopbaan als onderwijzer heeft de heer Sprott op St. Maarten gewerkt op de Oranjeschool in Philipsburg en een dependance van deze school op Mount William Hill. In augustus keerde hij terug naar St. Eustatius om daar te gaan werken op de Gouverneur De Graaffschool, die toen net gebouwd was. Hier kreeg hij een gecombineerde 2e en 3e klas onder het hoofdschap van de heer Buncamper. Tezamen met twee andere personeels- leden vormden zij toen het voltallige personeel. Dat de personeels- bezetting in die tijd wel eens problemen gaf, blijkt uit het feit dat de heer Sprott zelfs wel eens alleen aan de klassen 2 tot en met 7 heeft lesgegeven. Gelukkig was dat maar voor twee maanden.

In 1963 vertrok de heer Sprott naar Amersfoort voor verdere studie aan de Rijks- kweekschool aldaar. Nadat hij zijn akte had behaald, keerde hij het jaar daarop terug naar St. Eustatius. De laatste jaren vindt de heer Sprott dat er veel veranderd is in het gedrag van de kinderen. De kinderen zijn moeilijker hanteerbaard geworden, de interesse is wat minder geworden. Toch geeft hij nog steeds met veel plezier les en wil, als zijn gezondheid het toelaat, nog jaren doorgaan.

Als zijn grootste wens voor zijn geliefde Statius ziet de heer Sprott graag dat in de toekomst voortgezet onderwijs op het eiland gerealiseerd wordt (er is nu een technisch centrum met P-stroom).

Nu verlaten de kinderen op jonge leeftijd het eiland om hun studie voort te zetten op een van de andere eilanden. Dat dit grote consequenties met zich meebrengt, is duidelijk. Gezinnen zijn onvolledig. Bovendien zijn juist de ouders in de zo belangrijke fase van de ontwikkeling en opvoeding van de kinderen niet aanwezig om de kinderen op te vangen. Tevens zag de heer Sprott graag dat de nieuwe basis- school eindelijk gerealiseerd wordt, waarvoor de eerste plannen reeds gemaakt werden in 1977. Volgens de laatste berichten zal hiermee dit jaar of in de loop van volgend jaar begonnen worden. Aan de huidige school is de laatste jaren geen of nauwelijks onderhoud gepleegd, waardoor het gebouw in een deplorabele toestand is komen te verkeren. Dit is mede gebeurd doordat men in afwachting van de bouw van de nieuwe school was.

Als laatste wens zag hij graag dat er meer geld besteed wordt aan de aanschaf van leermiddelen en dat het benodigde leermateriaal tijdig voor aanvang van het nieuwe schooljaar aanwezig is op school. Het schooljaar is nu enkele weken oud en men heeft nog steeds niet de zo broodnodige leermiddelen ontvangen.

Ondanks de eerder genoemde gedrags- problemen bij een aantal kinderen, het onderwijs in een voor het kind vreemde taal in de hogere klassen en een toename van het aantal Spaans- talige kinderen, vindt de heer Sprott het lesgeven de laatste jaren makkelijker geworden. Hij ziet dit mede door de jarenlange ervaring, welke hij opgedaan heeft. Als een gemis voelde hij de afgelopen jaren dat er nooit nascholings-, bijscholings- en applicatie- cursussen gegeven zijn op St. Eustatius om op de hoogte te blijven van de vernieuwingen die zich de laatste jaren in het onderwijs hebben voorgedaan. Pas in 1982 werd voor het eerst een cursus Engels L.O. op het eiland gestart, waarvan de overgebleven kandidaten deze maand mondeling examen doen op St. Maarten. Van de opleiding voor onderwijzers welke dit jaar zou beginnen, is niets meer vernomen (dependance van de opleiding op St. Maarten).

Uiteraard ging deze dag niet onopgemerkt voorbij op de Gouveneur De Graaffschool. Na een aubade van de kinderen met door de heer Sprott zelf geschreven liedjes, volgde de overhandiging van een cadeau door het personeel in de vorm van een bureaustoel, de kinderen overhandigden wens- kaarten, een grote en een kleine speld met het jaartal 30 erop en een groeps- foto van de huidige klas van de heer Sprott werd gemaakt. Al te snel vond deze dag zijn einde.

Amigoe
ZATERDAG 8 SEPTEMBER 1984

Presentatie over papiamentu-studie

WILLEMSTAD—"Grupo di Trabou Literatura" organiseert dinsdag 11 september een presentatie van Henry Habibe en Frank Martinus over de papiamentu- studie. De presentatie begint kwart over zeven 's avonds in het gebouw van de Sectie Cultuur in de Van Raderstraat.

AMIGOE
WOENSDAG 5 SEPTEMBER 1984

Ingezonden

Cultuur

DE KLEINE zaal van Trans World Radio was bijna vol bij het concert van Rian de Waal. Daar kon men genieten van een prachtig concert door deze in Afrika geboren Nederlandse pianist die naast de werken van Duitse meesters ook muziek speelde van de Poolse componist die in Frankrijk heeft gewerkt aan de muziek die de wereld veroverde en mede de basis legde voor de Bonaireaanse folklore. Of zijn er nog Bonaireanen die nooit van een mazurka hebben gehoord?

T. DE WIT
(Bonaire)

Indien nodig wordt eigen beleid uitgewerkt

Ged Crestian: nog steeds geen informatie van CCB

KRALENDIJK — Indien de aankoop van Theater Oranje op Antriol door zal gaan, zal het BC daar ook het kantoor van de Welzijnsraad Bonaire onderbrengen. Deze raad zal de plaats gaan innemen van Sticusa op het moment dat de veranderingen in het cultuurbeleid in januari 1985 een feit gaan worden.

Vanaf dat moment zal het totale cultuurbeleid van het eiland in handen liggen van het BC. Zoals bekend is daar reeds eerder over gesproken waarbij zeer duidelijk bleek, dat het huidige bestuur van het Cultureel Centrum Bonaire (CCB) daar niet gelukkig mee was. Er zullen ongetwijfeld een aantal veranderingen plaatsvinden op het terrein van het culturele beleid waarbij zeer sterk rekening gehouden zal worden met de kosten; vooral wat de exploitatie kosten. Het is volgens het BC wel aantrekkelijk om veel geschenken te krijgen of om een groot aantal projecten te entameren, maar op het moment dat de kosten van exploitatie of onderhoud om de hoek komen kijken is de eerste weg die afgelegd wordt in de richting van het BC. De overheid mag dan bijspringen, aldus gedeputeerde van Culturele zaken Franklin Crestian en de zaken weer rechttrekken.

Dat is dan ook de reden dat het BC graag inzicht wil hebben in het financiele beleid van het CCB en de specificatie van de activiteiten die zij over 1983 op cultureel terrein ontwikkeld hebben. Ook de kosten die het CCB gehad heeft spelen een rol, maar eveneens de inkomsten die werden verkregen uit de diverse activiteiten waarvoor een entree betaald moest worden. Ged Crestian deelde mee tot op heden nog geen enkele informatie te hebben ontvangen van de zijde van het CCB. Indien het CCB blijft weigeren, aldus de gedeputeerde, dan zal het BC een eigen beleidslijn uitstippelen.

Deelnemers uit tien (ei)landen

Bij 4e Drama-festival vijftien toneelgroepen

ORANJESTAD — Het Cultureel Centrum Aruba organiseert van 8 tot 12 oktober het vierde drama- festival, waaraan 15 toneel- groepen van binnen en buiten de Antillen zullen deelnemen.

De deelnemers zijn: Grupo Teatral Boneriano (Bonaire), Escuela de Arte Escénico Juana Sujo de Caracas (Venezuela), Nuevo Teatro Ambulante de Panamá (Panama), Sociedad Pro Arte Escenico (Curaçao), Teatro Experimental de Barranquilla (Colombia), Cole Bay Theatre Company (Sint Maarten), Mascaruba en Teatro Experimental Arubano (Aruba), Grupo di Komedia Arteproba (Curaçao), Tierra Negra (Costa Rica), De Echo (Suriname), Jamaica School of Drama (Jamaica), de Ced Ridegroep uit Curaçao, de toneelgroep van Empresa de Teléfonos de Bogotá (Colombia) en de Compañía Nacional de Teatro uit Costa Rica.

Op ieder van de vijf avonden zullen drie groepen optreden. Mascaruba komt met het stuk El Heroe (van Alberto Canas), vertaald door Julieta Quilotte en geleid door Oslin Boekhoudt. In dit stuk zullen optreden: Lourdes Croes, Elio Heronimo, Bill Tromp en Alcides Quilotte. Grupo Teatro Experimental Arubano presenteert het stuk La leyenda de la historia, gedirigeerd door Ernesto Rosenstand en het optreden van Mario Abreu, Marion Lopez, Nilca Enser, Al[illegible]o Tromp, Jacqueline Feliciana, Emy Davelaar, Selwyn Rosenstand, Boy Maduro en Inirida Bruges.

In totaal zijn 125 acteurs/ actrices bij dit drama- festival betrokken.